

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Szent István Campus

Vidékfejlesztési Agrármérnök Alapszak

EMŐD KOMPLEX HELYZETFELTÁRÓ TANULMÁNYA

Belső konzulens:

Dr. Farkas Tibor

Tanszékvezető, egyetemi docens

Készítette:

Szabó Patrik

OQ7MHQ

egyetemi hallgató

Gödöllő

2024

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	3
2. Helyzetértékelés szerepe a 21. századi vidékfejlesztésben s	4
2.1. A 21. századi vidék kihívásai, a vidékfejlesztés jelentősége	4
2.2. Népeség elvándorlás és az abban szerepet játszó tényezők	7
2.2.1. Az elvándorlás motivációi, okai.....	9
2.3. Fókuszban Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye	11
2.4. Helyzetértékelés szerepe vidékfejlesztésben.....	13
2.5. Kisvárosok a statisztikai adatok tükrében	15
2.6. Élhető kisvárosok?.....	16
2.7. Miskolci agglomeráció kisvárosai	18
3. Saját vizsgálat	21
3.1. Kutatási célok, kutatási kérdések és hipotézisek	21
3.2. A vizsgálat helyszíne – Emőd.....	21
3.3. Kutatási módszerek és a minta bemutatása	23
3.3.1. Szekunder kutatás	23
3.3.2. PEST-elemzés	24
3.3.3. Kérdőíves felmérés	25
3.4. Eredmények	25
3.4.1. Emőd a statisztikai adatok tükrében	26
3.4.2. Emőd PEST-elemzése	29
3.4.3. A kérdőíves felmérés eredményei.....	31
4. Következtetések, javaslatok.....	43
5. Összefoglalás	44
Felhasznált szakirodalom.....	45
Melléklet	49

1. Bevezetés

Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyére is jellemző volt az elmúlt tíz évben a lakosság elvándorlása. Leginkább a képzett munkaerő hagyta el közvetlen szülőföldjét, és keresett magának biztos megélhetést biztosító új lakóhelyet. A vármegyében országos átlagban kiemelkedően magasnak mondható a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű lakosság aránya, ebből kifolyólag számos társadalmi, szociális problémákkal kell megküzdeniük az itt élőknek. Ugyancsak fontos hangsúlyozni, hogy a 300 leghátrányosabb település túlnyomó része a vármegyében található.

Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye társadalmát vizsgálva olyan jelenségek figyelhetők meg, mint a cigány lakosság magas aránya, annak folyamatos növekedése, a növekvő szegregáció, gettósodás, az általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők magas aránya, a gyenge munkakultúra, a kedvezőtlen egészségügyi állapot, vagy éppen a káros szenvedélyek. Sok szempontból a felsoroltak alól nem jelent kivételt a gyermek- és fiatalok számára számos meghatározó élményének terepet adó Emőd kisváros sem.

Szakdolgozatom témájaként Emőd komplex helyzetfeltáró tanulmányának elkészítését választottam. Témaválasztásom aktualitását éppen az adta, hogy személyes tapasztalataim szerint Emőd városát is érinti az elvándorlás, a népesség öregedésének problémája, azonban ez számos okra vezethető vissza. Ugyanakkor úgy gondolom, hogy a negatív folyamat lassítható, esetleg megfordítható. Témaválasztásomat indokolta, hogy Emőd város komplex helyzetfeltárásával, helyzetértékelésével egyrészt feltárhatók azok az okok, amelyek a fiatal aktív munkaerő elvándorlását eredményezik, másrészt meghatározhatók azok a tényezők, melyek ahhoz szükségesek, hogy az elvándorlást megállítsuk.

Témaválasztásom jelentőségét adja, hogy az elvándorlás jelensége sok esetben a kibocsátó település számára egyaránt eredményez további társadalmi, szociális és gazdasági problémákat. Éppen ezért van óriási jelentősége annak, hogy egy-egy település kapcsán rendelkezésre álljanak azok az aktuális információk, adatok, amelyek felhasználásával a probléma mérsékelhető, megoldható.

Szakdolgozatom célja annak vizsgálata, feltárása, hogy Emőd kisváros vonatkozásában milyen ok-okozati tényezők játszanak befolyásoló szerepet a keresőképes lakosság elvándorlásában. Szintén célja a dolgozatnak feltárni, hogy milyen tényezők, programok, fejlesztések járulhatnak hozzá az említett negatív folyamat mérsékléséhez, megállításához, illetve a lakosság életminőségének javításához.

Figyelembe véve a szakdolgozat céljait határoztam meg a vizsgálandó kutatási kérdéseket, melyek a következők:

- 1) Milyen tényezők játszanak leginkább szerepet Emőd kisvárosban a fiatal keresőképes népesség elvándorlásában?
- 2) Milyen fejlesztéseket érdemes megvalósítani Emőd településén a lakosság életszínvonalának javítása érdekében?
- 3) A vidékfejlesztés milyen lehetőségeket kínál a különböző káros szenvedélyekkel élők egészségfejlesztésében, egészségmegőrzésében?

Szakirodalmi áttekintés keretében vizsgálom a vidékfejlesztés jelentőségét a 21. században. Részletesen foglalkozok a vidékre jellemző elvándorlás problémájával, az azt befolyásoló tényezőkkel. Ugyancsak áttekintem, hogy egy-egy település helyzetértékelése, állapotfelmérése milyen szerepet tölt be a vidékfejlesztésben, a népesség életminőségének javításában. Szintén igyekszek feltárni egy-két olyan jó gyakorlatot, amelyek élhető kisvárosokat eredményeztek.

A dolgozat második részében részletesen ismertetem a saját kutatásaim körülményeit, az alkalmazott kutatásmódszertant, a kutatási eredményeket. Ebben a fejezetben mutatom be a szakdolgozat céljához, a kutatási kérdésekhez illeszkedő és vizsgált hipotéziseket.

A szakdolgozat harmadik részében az eredményeket figyelembevéve következtetéseket vonok le a vizsgált témával összefüggésben, valamint javaslatokat fogalmazok meg Emőd város fejlesztésével kapcsolatban. Végül összefoglalom a szakdolgozatom lényeges elemeit.

Bízom benne, hogy komplex helyzetfeltáró dolgozatom tényleges segítséget, támpontot adhat Emőd város fejlesztéséhez, fejlődéséhez, a lakosságának megtartásához, másrészt a településsel kapcsolatos esetleges későbbi kutatásaimhoz is megfelelő kiindulási alapot nyújt.

2. Helyzetértékelés szerepe a 21. századi vidékfejlesztésben

2.1. A 21. századi vidék kihívásai, a vidékfejlesztés jelentősége

A vidék helyzete sok vonatkozásban nem túl jó, az ott élők életminőségének jelentős mértékben kell javulnia ahhoz, hogy a vidéki élet, életforma vonzó legyen és az emberek helyben találják meg boldogulásukat. A statisztikai adatok egyre inkább elnéptelenedő,

öregedő falvakat mutatnak, és a falukép is alátámasztja ezt. Sok helyen figyelhetők meg lakatlan, eladhatatlan, düledező házak. De a műveletlen telkek, kertek is ezt igazolják. Vidéken sok esetben kevésbé van munkalehetőség, és a városi munkahelyekről is azokat a munkavállalókat bocsátják el jellemzően legelőször, akik esetében bejárási költséggel kell számolni. Gyakran az is tapasztalható, hogy a vidéki lakosság (elsősorban falusi, tanyasi) az infrastrukturális költségeket sem képes kifizetni. A vidéki településeken dolgozó emberek jellemzően alacsonyabb bérekért dolgoznak, mint a városokban dolgozó társaik. Ugyanakkor az infláció vidéken is jelen van, így az utóbbi időben még nehezebb helyzetbe kerültek az ott élő emberek (Magda et al., 2021)

A vidéken élők számára szintén problémát jelenthet, hogy számos településen nagymértékben szűkítették az elérhető szolgáltatások körét. Ez sok helyen iskola, posta, vegyesbolt bezárásban mutatkozott meg. Szintén sok helyen jellemző, hogy felszámolták a vasúti szárnyvonalakat, vagy az autóbuszjáratokat. De egyre több helyen jellemző, hogy betöltetlen a háziorvosi vagy a fogorvosi praxis. A vidéki települések túlnyomó részén mindinkább idősödő háziorvosok látják el a városiaknál rosszabb egészségügyi állapotban lévő vidéki lakosságot (Magda et al., 2021). Fontos megjegyezni, hogy vidéken az egészségügyi infrastruktúra is elmaradottabb a városihoz képest. Az egészségügyi szolgáltatások kínálata is szegényesebb (Major, 2021).

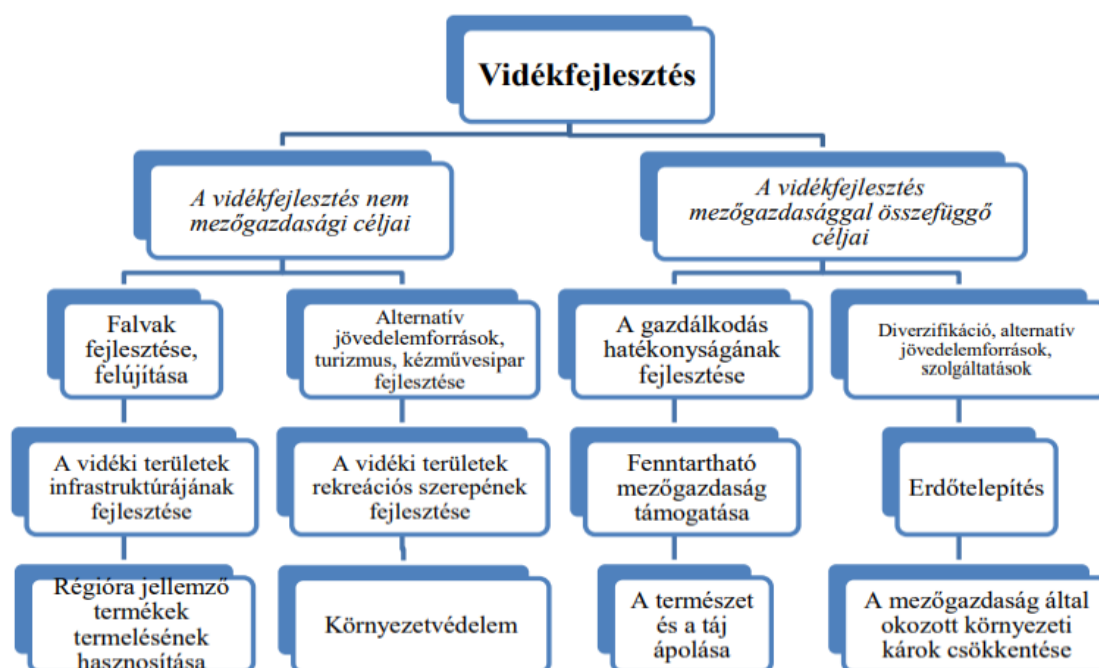
A vidéki települések egyötödét a lassú elnéptelenedés jellemzi, amely két okból adódik. Egyrészt a települések folyamatosan előregednek, másrészt mind a nemzetközi, mind a belső elvándorlás jellemző rájuk. Az elnéptelenedés problémája leginkább azokat a településeket veszélyezteti, amelyeknél a fiatalok aránya 15 % alatt van (Portfolio.hu, 2021). Előrejelzések szerint 2050-re a magyar városiak aránya a jelenlegi 72 %-ról 82 %-ra fog nőni. Magyarország elmaradottabb régióinak lakossága nagymértékben fogy, és ez a tendencia a jövőben sem fog változni (Hetek.hu, 2023).

A vidék egyik legnagyobb problémájának az elvándorlás tekinthető, amely egyben a vidékfejlesztés legjelentősebb kihívása. Ebből kifolyólag fontosnak tartom vizsgálni mind a nemzetközi, mind a belföldi népesség elvándorlást, az abban szerepet játszó tényezőket, az ok-okozati összefüggéseket.

A vidék jövőképe, a vidéki népesség helyzete több kutatót is foglalkoztat. Az urbanizációnak köszönhetően egyre nagyobb számú népesség él városokban, azonban a vidéki térségekben élő embereknek továbbra is jelentős szerep jut mind a gazdaságban, mind

a társadalomban. Ugyanakkor azt látni szükséges, hogy napjainkban a vidéki településeken élő emberek életminősége sok tekintetben, esetben elmarad a városi lakosság életminőségétől (Cividino et al., 2020; Novák et al., 2020). A vidékfejlesztési szakpolitika jelentősége mind az Európai Unióban, mind Magyarországon az elmúlt két évtizedben növekedett. Az Európai Bizottság egy 2040-ig megvalósítandó virágzó és ellenálló vidéki jövőképet fogalmazott meg. (Nak.hu, 2023) vidékfejlesztés megoldást kell, hogy kínáljon a vidéki lakosság el- illetve megtartására, jövedelmi viszonyának, szociális helyzetének javítására, életkörülményének jobbá tételére. Mindezek során szem előtt kell tartani a természeti és kulturális, valamint az épített környezetet is (Oláh, 2009). A vidékfejlesztés hozzájárul a tanyák, a falvak és a kisvárosok fejlesztéséhez, ez magában foglalja a gazdasági tevékenységek, a foglalkoztatás, a kereseti viszonyok javítását is. De hozzájárul a lakossági és termelési infrastruktúra fejlesztéséhez is. A vidékfejlesztés nem mezőgazdasági és mezőgazdasággal összefüggő céljaiból egyértelműen kirajzolódik, hogy mely területeken képes előmozdítani a vidéken élők életkörülményeit, életminőségét.

11. ábra: A vidékfejlesztés céljai

Forrás: Kőszegi, 2018, p. 17.

A 2. sz. ábrán jól láthatók a vidékfejlesztés céljai, melyek megoldást jelenthetnek a vidék problémáira. A vidékfejlesztés elsődleges célja a vidéki közösségek társadalmi, gazdasági életképességének fenntartása, javítása. Ugyanakkor olyan célok is szerepelnek

köztük, mint az új technológiák bevezetése, a termékminőség javítása, az életképes társadalom megőrzése, új munkahelyek teremtése, a foglalkoztatottság szinten tartása, a munka- és életkörülmények javítása, az egyenlőtlenségek megszüntetése (Oláh, 2003).

Összességében tehát elmondható, hogy a vidéki még napjainkban is számos problémát, a vidéki emberek számára kihívást hordoz magában. A globalizációs folyamatok eredményeként a vidéken élők időről időre új problémákkal, megoldandó feladatokkal szembesülnek. Ugyanakkor a vidékfejlesztés meghatározó szerepet játszik abban, hogy a vidék sokak számára is perspektívát jelentsen a boldogulásra.

2.2. Népeség elvándorlás és az abban szerepet játszó tényezők

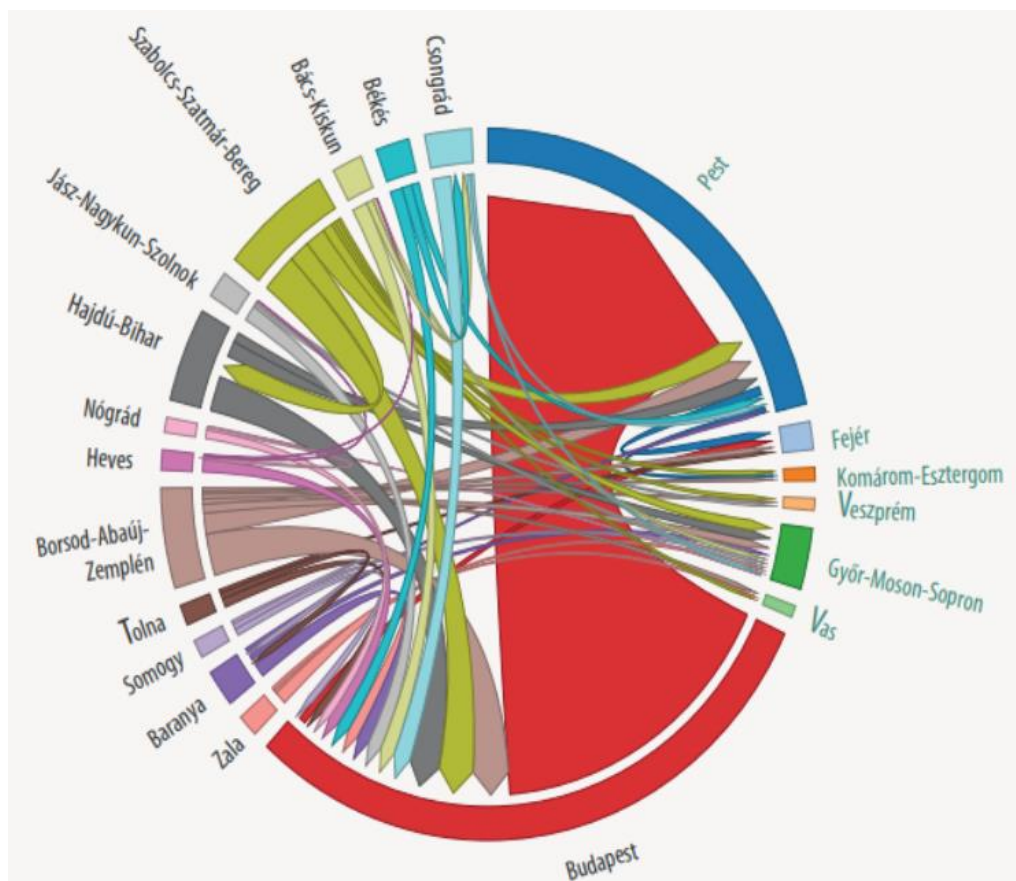
A vidéki népeség elvándorlása egyaránt megmutatkozik a belső és a nemzetközi elvándorlásban. A belföldi vándorlásra vonatkozóan összefoglaló adatok a 2012 – 2017 közötti időszakra vonatkozóan állnak leginkább rendelkezésre. A belföldi vándorlás jelensége mindennapjaink részévé vált, az emberek közvetve vagy közvetlenül érintve vannak. A belföldi vándormozgalomnak két alapvető típusát különböztetik meg úgy, mint állandó, illetve ideiglenes vándorlást (KSH, 2018).

A vizsgált időszakban 100 ezer fővel nőtt a belső vándorlásban részt vevők száma, 2017-ben ez 572 408 főt érintett. Az állandó vándorlás tekintetében a leginkább mobilnak tekinthető a 30 – 34 év közötti korosztály, míg az ideiglenes vándorlók vonatkozásában a 20 – 24 és a 25 – 29 év közötti korosztály tagjai. Ebből egyértelműen látható, hogy a munkavállalás szempontjából leginkább aktív korú népeség nyitott, érintett a belső elvándorlásban. Ugyanakkor szükséges megjegyezni, hogy belső elvándorlásban leginkább a fiatalok vesznek részt, azonban a hangsúly egyre inkább kezd eltolódni az idősebb korosztályok irányába. Meglepődtem azon, hogy a hajadon nők a legmobilabbak. (KSH, 2018) 2018 és 2022 között a korábbi időszakokhoz képest növekedett a belföldi vándorlások száma, 2021-ben például ez 609 132 főt érintett. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a teljes belföldi vándorlás mintegy 45 %-át vármegyén belüli elvándorlás adja. A belföldi vándorlások mintegy felét adják az állandó vándorlások, míg a másik felét az ideiglenes vándorlások és a visszavándorlás együtt adják (KSH, 2023a).

A belföldi elvándorlásnak 2012 – 2017 között két fő iránya volt. Egyrészt felerősödött a Budapestről történő kiköltözési hullám, másrészt a gazdaságilag elmaradottabb vidékekről, területekről a fejlettebb régiókba történt a vándorlás. Elsődleges

célterületnek Pest és Nyugat-Dunántúl számítottak, míg a legnagyobb kibocsátók Észak-Magyarország, Észak-Alföld, Dél-Alföld és Dél-Dunántúl voltak. A leggyengébb népességmegtartó ereje Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén megyének volt. A belföldi elvándorlás eredményeként az ország tulajdonképpen két jól elkülöníthető részre oszlik, egyrészt népességnyerőkre és lakosságvesztőkre (GKI, 2017, KSH, 2018). A megyék közötti belföldi vándorlási különbséget mutatja a 2. sz. ábra. Jól látható, hogy a legnagyobb kibocsátónak Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye számít. Ezekből a megyékből jellemzően a fővárosba és Pest vármegyébe történik a vándorlás. Szintén népszerű vándorlási célnak számít Győr-Moson-Sopron vármegye.

22. ábra: Megyék közötti belföldi vándorlási különbszet, 2017

Forrás: KSH, 2018, p. 9.

2012 – 2022 között 268 423 fő hagyta el az országot, és vállalt lakóhelyet, illetve munkahelyet külföldön. Elsődleges célországok Ausztria, Németország és az Egyesült Királyság (KSH, 2023b). A vizsgált időszakban több férfi vándorolt ki külföldre, mint nő. Hosszú idő után 2021-ben fordult elő, hogy többen tértek haza, mint amennyien

kivándoroltak, azonban 2022-ben mintegy 4 600 fővel többen vándoroltak el, mint amennyien hazatértek (Beke, 2023). A vidéki népességet mind a belföldi, mind a nemzetközi elvándorlás érinti, mely számos gazdasági, társadalmi problémából adódik.

2.2.1. Az elvándorlás motivációi, okai

A vándorlást, költözést számos szempont motiválhatja. A motiváló tényezők és okok feltárása nélkül igen nehéz egy olyan stratégiát, programot kidolgozni, amely által mérsékelhető a lakosság elvándorlása. Az Európai Bizottság négy fő területet határozott meg, melyek a vidék problémáit leginkább jellemzik. Ezek a területek a demográfia, az elzártság, az oktatás, valamint a munkaerőpiac. Fontos látni, hogy ezek a problémák egymással kölcsönhatásban állnak, és így egy „ördögi kör” jön létre. Ez nagymértékben hozzájárul a vidéki területeken tapasztalható szegénység fennmaradásához, növekedéséhez (Bertolini et al., 2008).

A demográfiai spirál számos vidéki területen fellelhető. Ez azt jelenti, hogy ezeken a településeken magas az idősebb korú lakosság aránya, ugyanakkor a fiatalok száma alacsony. Sok esetben a népsűrűség is kicsinek mondható, ez pedig kedvezőtlenül hat a gazdasági teljesítményre. Ez utóbbi pedig azt eredményezi, hogy csökken a gyermekvállalási hajlandóság, a fiatalok elvándorolnak, a demográfiai helyzet pedig romlik. Az elzártság spirálján a rossz infrastruktúra következményeit értjük. Ez ismételten kedvezőtlenül hat a gazdasági teljesítményre, és hozzájárul az elvándorláshoz. A demográfiai helyzet további romlása és a gyenge gazdasági teljesítmény pedig egyre kevésbé teszi lehetővé az infrastruktúra fejlesztését. Szintén szükséges megemlíteni az oktatási spirált. Sajnos a vidéki népességre inkább jellemző az alacsony iskolai végzettség, ez pedig alacsony foglalkoztatottsághoz vezet. Mindez hozzájárul a szegénységhez, ez pedig csökkenti a színvonalas oktatáshoz való hozzáférés lehetőségét. A munkaerő-piaci spirál kiindulópontja a vidékre jellemző rossz munkaerő-piaci lehetőségek. Ez a magasan kvalifikált embereket arra ösztönzi, hogy más településeken keressenek munkát maguknak. Ez pedig csökkenti a helyi munkaerő képzettségi szintjét. Ez pedig azt eredményezi, hogy a vállalkozások nem szívesen telepednek meg az ilyen településeken, így tehát tovább romlanak a munkaerő-piaci lehetőségek (Bertolini et al., 2008).

Összességében a vidéknek számos problémával kell szembesülnie. Így a gazdálkodás hanyatlásával, a szolgáltatások egyre szűkülő körével. A városok közvetlen környékén a lakosság száma nő, az ipari tevékenység új területeket hódít meg, ugyanakkor ehhez sok

esetben a vidéki emberek nem tudnak alkalmazkodni. A mezőgazdaság modernizációja a földből élő vidéki emberek életére, munkájára is hatással van. Sokan közülük nem voltak képesek a modern gépek, berendezések beszerzésére, így egyre kevésbé tudnak megélni munkájukból. Ugyancsak látni szükséges, hogy eltűnőben van a társadalmi és kulturális vitalitás, romlik a kulturális örökség. Mindinkább megfigyelhető a kereskedelmi hálózatok, az ipari tevékenységek, valamint a közigazgatás központosítása, ezek jellemzően a városokban érhetők el, így a vidéki lakosság ebből a szempontból is háttérbe szorul (Farkas, 2000).

Az elvándorlásban egyre inkább olyan motivációk játszanak szerepet, mint a környezet, a kínált szolgáltatások, a megélhetési lehetőségek. Ezen belül meghatározó szerep jut a munkahelyek meglétének, valamint az elérhető jövedelemnek is. Az emberek oda vándorolnak, ahol jobban lehet keresni, ahol jobb az életkörülmények, a lehetőségek (GKI, 2017). Szükséges látni, hogy a belföldi vándorlás egyik legfőbb motivációja gazdasági szempontú. Az emberek jobb megélhetésre, magasabb életszínvonalra vágynak, ugyanakkor sok esetben erre vidéken egyáltalán nincs lehetőségük. Azonban azt is tapasztalhatjuk, hogy a munkahely-célú vándorlásban leginkább a motivált, szakképzett, fiatalok munkavállalók érintettek. A városok nemcsak munkahelyeket kínálnak az emberek számára, hanem magasabb szintű szolgáltatásokat és kikapcsolódási lehetőségeket is. Ez pedig vonzó a fiatalok számára. A kibocsátó településeket sok esetben az alacsony jövedelmek, a magas munkanélküliségi ráta, és egyéb problémák jellemzik. A vidéki településeken jellemző a fekete, vagy szürke foglalkoztatás, azonban a képzett fiatalok számára hosszú távon ez egyáltalán nem vonzó (Bóta et al., 2012).

Az országban több olyan térség, település is van, ahol korábban fejlett nehéziparról, gyáriparról, bányászatról, kohászatról beszélhattünk, azonban ezek többsége már több évtizede megszűnt, és nem sikerült más megélhetési alternatívát biztosítani a lakosok számára. Így ezek a települések már jelentős kibocsátónak számítanak az elvándorlás szempontjából. De szintén kibocsátók azok a települések, térségek, ahol nem alakultak ki jelentős városi központok. Ezeken a területeken korábban jellemző volt az élelmiszeripar, a mezőgazdasági termékek és nyersanyagok előállítása, a húsipar és a cukorgyártás. Azonban, mint tudjuk mára ezek az ágazatok is sok tekintetben leáldoztak. Napjainkban ezek a területek egyre kevesebb embernek nyújtanak megélhetést (Bóta et al., 2012; Beluszky – Sikos, 2007).

Szintén az elvándorlást erősíti a vidéki emberek elszegényesedése, eladósodása. Ennek következtében az emberek egyrészt olyan területekre költözhetnek, ahol megélhetésüket a jobban fizető munkahelyekkel biztosítani tudják. Sokan közülük külföldön próbálnak szerencsét. Azonban sokkal inkább az a jellemző, hogy az elszegényedett emberek, családok olyan területeket, településeket keresnek, ahol alacsonyabbak az ingatlanárak. Ez a fajta elvándorlás inkább a magasabb termékenyséű roma lakosságra jellemző (Bóta et al., 2017).

A település típusa, mérete, elhelyezkedése sok esetben meghatározza a munkaerőpiaci helyzetet, a munkahelyek számát is. Mindinkább jellemző a szuburbanizáció, amikor az emberek a nagyvárosok peremkerületeire költöznek, ezáltal könnyebben elérhető a városi munkahely. Szintén fontos megemlíteni, hogy a városokban, nagyvárosokban az oktatási ellátottság sokkal kedvezőbb, mint a kisebb településeken. Így a fiatalok már csak tanulmányaik folytatása szempontjából is kénytelenek elköltözni, sokan közülük nem térnek vissza korábbi lakóhelyükre (Bóta et al., 2017).

A vidéken számos helyen tapasztalható szegénység, mélyszegénység sokszor párosul alkoholizmussal, kábítószer fogyasztással, szerencsejáték függőséggel, uzsorával, családon belüli erőszakkal. Ez pedig sok fiatal számára egyáltalán nem vonzó, és inkább „menekül” lakóhelyéről, jobb életkörülményeket, lehetőségeket keres magának. Ugyanakkor a rossz szokásokat fiatal korban felvevő emberek kevésbé vagy egyáltalán nem adnak jövőképet a településüknek. Mivel ezek az emberek alacsonyabb gazdasági termelékenységgel bírnak, és így kevésbé járulnak hozzá lakóhelyük fejlődéséhez.

A fent leírtakból érzékelhető, hogy a vidéki embereknek számos problémával kell szembenézniük, megküzdniük. Ebből kifolyólag több olyan motiváló tényező is van, amely arra sarkallja őket, hogy elhagyják lakóhelyüket, máshol próbáljanak érvényesülni, jobb életminőséget elérni. Kiváltképpen ez a helyzet az életteremnek helyet adó Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében is.

2.3. Fókuszban Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye

Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye területe 7247,17 km², a teljes népessége mintegy 685 ezer fő, a népsűrűség pedig 98 fő/ km². A vármegye hazánk északkeleti részében található. Székhelye Miskolc (Hunmix.hu, 2023). Míg 2001-ben a vármegye állandó népessége 750 822 fő volt, addig 2011-ben már csupán 698 048 fő, ami 52 774 fős visszaesést mutat, és 7,02 %-os csökkenést jelent (KSH, 2012). Még drasztikusabb a helyzet,

amikor a 2023. évi számított adatokat vesszük figyelembe. A KSH (2023c) ebben az esetben már csak 621 000 fővel számol, ami további 77 ezer fős csökkenést jelent. 2011-hez képest tehát 11,03 %-kal csökkent a vármegye népessége. Húsz év alatt mintegy 130 ezer emberrel csökkent a vármegye lakossága, amelyben az elhalálozások mellett meghatározó szerepet játszott az elvándorlás is. A statisztikai adatokat vizsgálva megállapítható, hogy míg 2012 – 2016 között évente mintegy 15 – 18 ezer ember vándorolt el a vármegyéből, addig a 2017 – 2022 közötti időszakban már 20 – 23 ezer (KSH, 2022a).

Szükségeseznek tartom hangsúlyozni, hogy a vármegye településeinek több mint egyharmada periferikus településnek számít, azonban vannak olyan meghatározások, amelyek alapján szinte mindegyik települést ide lehet sorolni. Az elmúlt két évtizedben több kutatás is foglalkozott a vármegyére jellemző elvándorlási hullámmal, annak okaival. Káposzta et al. (2010) vizsgálta például Borsod-Abaúj-Zemplén megye leghátrányosabb helyzetű kistérségeinek településszerkezeti, foglalkoztatási jellemzőit. A szerzők igyekeztek feltárni mindazokat a negatív tendenciákat, amelyek a települések gazdasági-társadalmi leszakadásában a leginkább meghatározó erővel bírnak. Sőt a szerzők felhívták a figyelmet arra, hogy kutatásaik során nem találtak olyan tényezőket, melyek a hátrányos helyzetből való kilábalásra utaltak volna. A vármegyében a halmozódó és egyre növekvő mélyszegénységi állapot figyelhető meg. Az előregedő népesség pedig alacsony foglalkoztatási helyzettel párosul. A vármegyére jellemző a munkanélküliség és ezen belül a tartós munkanélküliség stabilizálódása. A terület versenyképességén az sem segít, hogy az alacsony képzettség koncentrálódik.

Hegyí – Horváth (2016) tanulmányában a Borsod-Abaúj-Zemplén megyére jellemző második generációs elvándorlásra és a munkaerőpiaci depresszióra fókuszál. A szerzők felhívják a figyelmet arra, hogy a megyében felerősödött az elvándorlás, mint jelenség. A fiatalabbak az egyetemi éveik alatt, valamint a munkaerőpiacra történő kilépés során is más megyébe költöznek. A megye fiataljai közül szülői bátorításra sokan vállalnak munkát külföldön. A helyben maradtak körében jellemző a munkaerőpiaci depresszió. A kutatók a roma és nem roma lakosság viselkedését vizsgálták a külföldi és a nem helyi munkavállalással kapcsolatban. „Megállapítható, hogy a roma családok vándorlással kapcsolatos hozzáállása eltér a nem roma családokétól, körükből lényegesen intenzívebb a kapcsolattartás a külföldön élőkkel. A roma lakosság egyértelműen a férfiak elvándorlását támogatja, míg a nem romák esetében nemekhez kapcsolható különbség nem mutatható ki. A roma lakosság anyagilag is jobban hajlandó támogatni gyermekei külföldre vándorlását,

mint a nem roma lakosság, és a külföldön dolgozók is jobban támogatják az itthon maradottakat” (Hegyi-Kéri – Horváth, 2016, p. 228-229).

Több kutatás, tanulmány is azt mutatja, hogy napjainkban Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye kevésbé vagy egyáltalán nem vonzó a fiatalok számára. Nem állnak rendelkezésre azok a feltételek, amelyek lehetővé tennék, hogy a fiatalok életkörülményei, életminősége javuljon. Ezáltal sokak az elvándorlásban látják a megoldás kulcsát. Éppen ezért tartom rendkívül fontosnak, hogy feltárjam a Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei lakóhelyem jelenlegi helyzetét. Ezen keresztül pedig lehetőség nyílik arra, hogy stratégiát, programokat dolgozzunk ki annak érdekében, hogy a település népességmegtartó képességét javítsuk. Természetesen ebben a vidékfejlesztésnek meghatározó szerep jut.

2.4. Helyzetértékelés szerepe vidékfejlesztésben

A vidékfejlesztés megvalósításához stratégiára, cselekvési tervekre, programokra van szükség, melyeket meg kell hogy előzzön egy helyzetfeltáró tanulmány elkészítése. Ez a tanulmány jellemzően tehát szakértői háttér tanulmányként, módszertani segédletként, alapozó tanulmányként készül. Már a 2000-es évek elején egyértelművé vált, hogy a vidéki térségek fenntartható fejlődése csupán a mezőgazdaság támogatásán keresztül nem valósítható meg. A vidék, vidéki térségek versenyképességét kell megvalósítani, amely magában foglalja a társadalmi, a környezeti, a gazdasági versenyképességet, valamint a globalizációhoz való viszonyulást. Felmerül a kérdés, hogy milyen életminőségi többletet jelent a vidék? Milyen regionális szintű prioritások járulnak leginkább hozzá a vidék fejlődéséhez? Mennyire állnak rendelkezésre a fejlődést generáló tényezők? A vidékfejlesztési erőforrásokat hová koncentrálnak? (Vincze, 2005)

Helyzetfeltáró tanulmány készítésére van szükség annak érdekében, hogy az adott régió, térség, település stb. jelenlegi helyzetét, állapotát feltárjuk, meghatározzuk. Az így feltárt információk lehetőséget adnak arra, hogy meghatározzuk a főbb problémákat, a fejlesztendő területeket. Egy problémafa felállításával elkészíthető a célgráf, amely már egyértelműen rögzíti mindazokat a célokat, amelyeket a vidékfejlesztés során el kívánunk érni.

Vincze (2005) a vidéki helyzetfeltárás három leggyakrabban alkalmazott módszereként a statisztikai adatelemzést, a SWOT-analízist, valamint a kérdőíves felmérést, interjúkészítést és feldolgozást említi. Fontos hangsúlyozni, hogy a különböző vidékfejlesztési programok a régió, a kistérség, az adott település adottságaira, belső

erőforrásaira építenek, ezért is van szükség egy valós helyzetfeltárásra, helyzetértékelésre. A statisztikai adatok könnyen elérhetők, ugyanakkor rövidebb-hosszabb időre vonatkozó információkat nyújtanak. Azonban vannak olyan adatok, amelyek havonta, negyedévente változnak, ezeket is érdemes hivatalos adatforrásokból beszerezni. Mindazonáltal szükség lehet helyi adatgyűjtésre is.

Azonban azt is látni szükséges, hogy a helyzetfeltárás elkészítéséhez egy sokkal összetettebb adatbázisra van szükség. Az információk összegyűjtése történhet például kérdőíves felméréssel, interjúk készítésével, fórumokon. Azonban az így megszerzett adatokat strukturálni, elemezni, értékelni kell. „A fejlesztési elképzelések megalapozásához a „kemény”, számszerű adatok mellett fontosak a „puha” adatok is, amelyek az emberi mentalitást, a megelégedettség fokát jellemzik” (Vincze, 2005, p. 17.). Legtöbbször a helyi lakosok részéről is felmerül az igény a változtatásra, a fejlesztésre. Ugyanakkor a periférikus vidéki településeken sok esetben úgy tűnik, hogy minden megy a maga rendjén, maximum a körülmények változtak. Azonban ebben az esetben is rá kell ébreszteni az embereket arra, hogy esetleg negatív változások következtek be. Ez történhet akár statisztikai adatok felhasználásával is. Ebben az esetben is elengedhetetlen, hogy fejlesztést valósítsanak meg.

A helyzetértékelés elkészítésében, a probléma meghatározásában kiemelt szerep jut a SWOT-analízisnek. Az elemzés elkészítésével feltárhatók a belső erősségek, gyengeségek, valamint a külső lehetőségek és veszélyek. Szükséges látni, hogy a külső környezet történései felerősíthetik vagy gyengíthetik a belső adottságokat. A SWOT-analízis fő kérdéseit az 1. sz. táblázat tartalmazza.

1. táblázat: A SWOT-analízis fő kérdései

Erősségek	Lehetőségek
Melyek az előnyeink?	Melyek a számunkra fontos pozitív külső változások, folyamatok?
Mit csinálunk jól?	Hol rendelkezünk jó esélyekkel?
Milyen kedvező adottságokkal rendelkezünk?	
Gyengeségek	Veszélyek
Mit csinálunk rosszul?	Milyen követelmények fogalmazódnak meg, amelyeket nehéz teljesíteni?
Mit csinálnak mások jobban?	Melyek azok a környezeti változások, amelyek hátrányosan érintenek?
Melyek a hátrányaink?	

Forrás: Vincze, 2005, p. 20.

Összességében elmondható, hogy bizonyos időközönként érdemes helyzetértékelést, helyzetfeltárást végezni, mivel ezáltal feltárható, hogy az adott régió, település milyen állapotban van, hol tart most, és a korábban meghatározott fejlesztési célokat miként sikerült megvalósítani. Ugyanakkor természetesen lehetőséget ad arra is, hogy meghatározzuk az új stratégiát, a fejlesztendő területeket, a fejlesztési célokat. Ebből is jól érzékelhető, hogy a helyzetfeltárásnak milyen fontos szerepe van a vidékfejlesztésben.

2.5. Kisvárosok a statisztikai adatok tükrében

Mivel az általam vizsgált vidéki település kisváros, így szükségesnek tartottam vizsgálni a magyarországi kisvárosok helyzetét, főbb jellemzőit. Amikor a kisváros fogalmát kívánjuk meghatározni, akkor vizsgálni szükséges a település-nagyságkategóriát, valamint a funkcionális és település-hierarchia kategóriát is. Ebből kifolyólag fogalma változik, de változik az is, hogy mely településeket tekinthetünk kisvárosnak. A népesség nagyságkategóriából kiindulva egyes szakirodalmak az 5-10 ezer fő közötti lakossal rendelkező településeket, míg más szakirodalmak az 5-20 ezer fő lakossal bíró településeket sorolja a kisvárosok közé. A Központi Statisztikai Hivatal például az 5-30 ezer fő közötti településeket tekinti kisvárosnak. A városhierarchiában való elhelyezkedés szempontjából vizsgálni szükséges a városi funkciókat. Így a kisvárosok jellemzően rendelkeznek városi bírósággal, rendőrkapitánysággal, földhivatallal, közjegyzővel, pénzügyintézettel, középiskolával stb. (Horeczki, 2020; Pál, 2001; Terport.hu, s.a.).

Hazánkban 346 város található, melyből 312 kisvárosnak számít. A statisztikai adatokból jól látható, hogy a magyarországi városok túlnyomó többsége kisváros. Egyre több vidéki terület válik formálisan városivá. Elég csak a városból vidékre költözőkre, az agglomerációs gyűrűkre, a családi házas környezetekre, vagy a lakóparkokra gondolni. Ugyanakkor a statisztikai adatokat vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a kisvárosok igen sokszínűek. Különböznek számos tekintetben, ezek megfigyelhetők a mezőgazdaság, a népesség, a demográfiai folyamatok, az ipari beruházások stb. vonatkozásában (Horeczki, 2020).

Horváth (2006) ráirányítja a figyelmet arra, hogy három kisvárostípus különböztethető meg. A tradicionális kisvárosra a helyi piacközpontok, a kézműves mesterek, a szellemi központok a jellemzők. Ugyanakkor napjainkra ezek a kisvárosok hullámvölgybe kerültek, és immár nem versenyképesek. A második csoportot a hajdani mezővárosok alkotják, amelyek a környezeti változásokra nem voltak képesek kellőképpen

reagálni. Míg a harmadik csoportba azok a városok tartoznak, amelyek központi szereppel és markáns kiegészítő funkciókkal bírnak. Átlagos lélekszámuk jellemzően 10 ezer főnél kisebb.

Az általam vizsgált Emőd kisváros az 5 ezer fő alatti települések közé tartozik, így vizsgáltam, hogy hány ilyen méretű város van az országban. 2010-ben Magyarországon összesen 482 db 2-4,99 ezer fős település volt. Közel másfél millió ember élt ilyen méretű településen. A 482 település közül 80 város, a városi népesség pedig valamivel több, mint 292 ezer fő. A népsűrűség pedig 70,4 fő/km² (Kocsis, 2011).

2.6. Élhető kisvárosok?

Gyakran merül fel a kérdés, hogy vajon mennyire lehet élhető egy vidéki kisváros. Vannak, akik semmi pénzért nem költöznének el egy kisvárosból, mivel imádják az ott megtalálható nyugalmat, csendet, a vidéki életformát, annak minden előnyével és hátrányával együtt. Míg mások egyenesen menekülnek vidékről, így a vidéki kisvárosokból is, és egyáltalán nem költöznének oda vissza.

A kutatók és a szakemberek leggyakrabban a versenyképességgel és a fejlettséggel igyekeznek meghatározni, hogy mennyire élhető egy-egy település. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a fejlettségi mutatók jól alkalmazhatók, azonban a számításokhoz szükséges adatok sok esetben nem állnak rendelkezésre település szinten. Ugyanez elmondható a versenyképesség meghatározásához szükséges adatokról is. Fontos hangsúlyozni, hogy mind mennyiségi, mind minőségi mutatókat érdemes képezni. A sikert egyaránt lehet mérni objektív és szubjektív tényezők alapján. Egyes szerzők a fejlettséget jellemző sikerességi faktorként alkalmazzák a következőket:

- „a polgármester személye (vagy egy köztisztviselőben álló személy), aki a település érdekeit védi, azokért harcol;
- a támogató/véleményformáló tömeg, akik az előbb említett személy mellett állnak;
- a városban elérhető erőforrástérkép, amely a kiaknázható értékeket és a fejlesztési lehetőségeket listázza;
- a fennálló identitástudat, szolidaritás, adaptációs képesség és innovációs hajlam” (Horeczki, 2020, p.137.).

A pozitív kisváros definíciójával kapcsolatban különbséget tesznek tudományos és lakossági nézőpontok között. Véleményem szerint ezek kombinálását érdemes alkalmazni. Steinführer et al. (2006) a tudományos és a lakossági nézőpontokat a 2. sz. táblázatban foglaltak szerint határozta meg.

2. táblázat: Analitikai és élet-szemléletű kisvárosi kritériumok

Tudományos nézőpont	Lakossági nézőpont
Kicsi, jelentéktelen	Ésszerű és kezelhető
Történelmi városszerkezet fennmaradása	Városi lakosságra szabva
Központi	Vidék-közei
Formális városi státusz	Várostarténeti relevancia és/vagy formális városi rang
Funkcionális specializáció (ipari, fűrdő-, vagy alvóváros)	Korlátozott kínálat és lehetőség
Speciális társadalmi tőke	Biztonságérzet és állandóság
Többgenerációs vállalkozások megléte	Érzelmű kötődés

Forrás: Horeczki, 2020, p. 138.

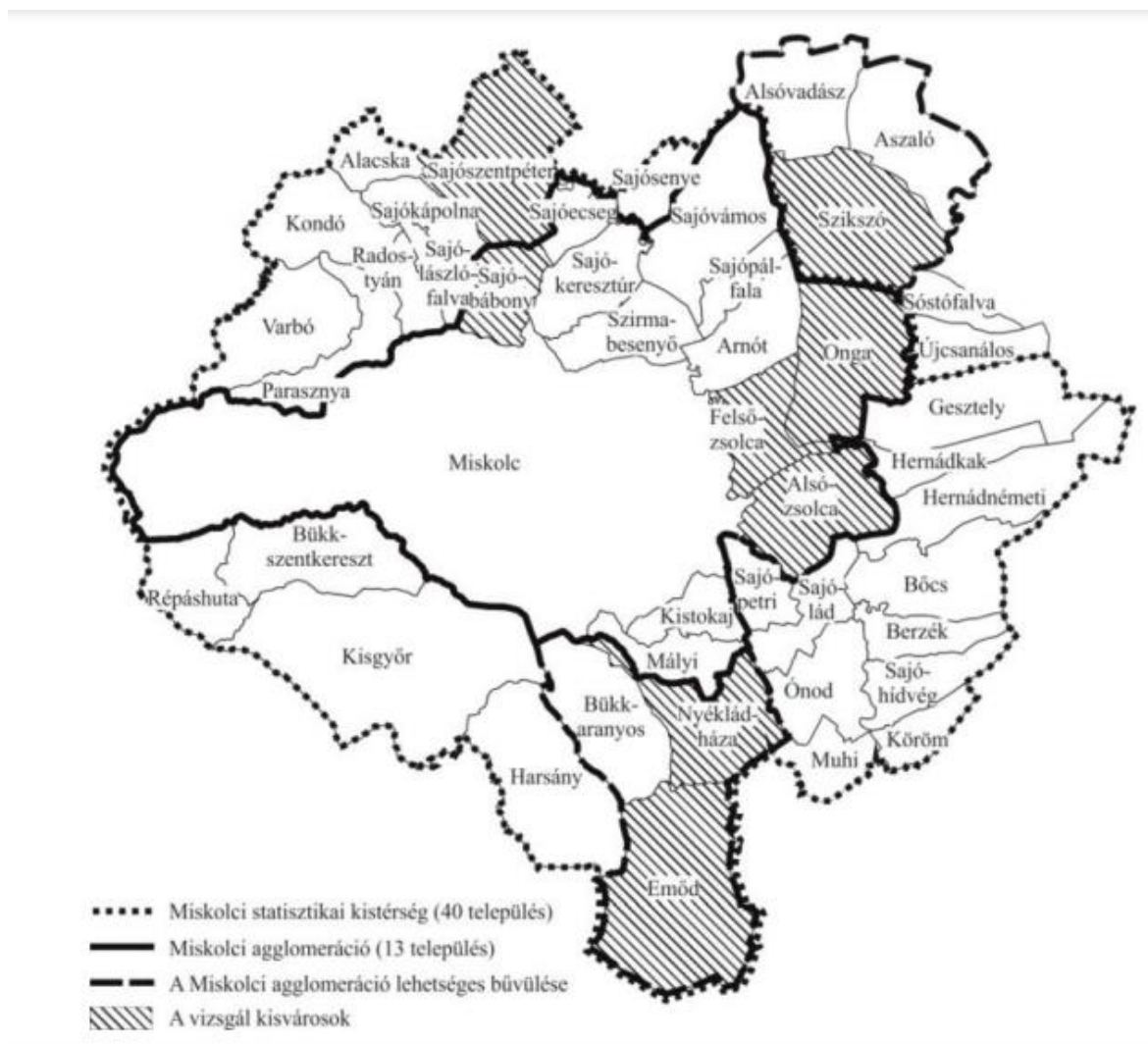
A 19. század végétől több iskola is foglalkozott az emberibb városképpel. Azonban ezek többsége napjainkban már kevésbé értelmezhető, alkalmazható korunk kisvárosaira. Ugyanakkor a kisvárosok esetében is több példa található a LEADER pályázatoknál hangsúlyozott közösségek aktivizálása, és így a kulturális intézmények infrastruktúrájának fejlesztése. Amanda Sen nézőpontja a kisvárosok esetében is célul tűzte ki a szegregáció felszámolását, a szegények védelmét, és egy fenntartható városi generáció jóllétét valósítaná meg. Az élhető kisvárosok megvalósítása érdekében szükséges kezelni a leszakadó városrészeket, a társadalom felzárkóztatását infrastruktúra tekintetében is. Egy másik elmélet szerint az élhető város egy önműködő és önkormányzó organizmusként működik (Horeczki, 2020).

Fontos hangsúlyozni, hogy élhető kisvárosokat kell kialakítani annak érdekében, hogy a települések az elvándorlást megállítsák, adott esetben az ellenkező irányba fordítsák. Ehhez azonban úgy gondolom, hogy a lakossági igényeket megismerve, a problémákat azonosítva szükséges a stratégiát, a cselekvési tervet, a programokat kidolgozni. Szintén érdemes lehet benchmarking tevékenység végzésével a kisvárosok esetében alkalmazott jó gyakorlatokat ellesni, és adott esetben saját településre adaptálni. Mivel az elvándorlás leginkább a fiatalabb korosztályokat érinti, így érdemes az ő elvárásaikra, igényeikre helyezni a fókuszot. Nélkülük ugyanis a vidéki települések „elvesznek”.

2.7. Miskolci agglomeráció kisvárosai

A miskolci agglomeráció kisvárosainak vizsgálatával közelebb kerülhetünk Emőd jelenlegi helyzetének, problémáinak megértéséhez is. A különböző tanulmányok vonatkozásában különbségek vannak annak tekintetében, hogy hány település alkotja az agglomerációt. A Központi Statisztikai Hivatal szerint 2003-ig 17, azt követően 13 település alkotja Miskolc agglomerációját. Bajmócy (2009) szerint az agglomerációt 2 központ és 22 település alkotja. A szerzők, kutatók az agglomeráció lehatárolásában sem igazán értenek egyet. Kristóf (2014) szerint a miskolci agglomerációt nyolc kisváros alkotja, ezek Alsó- és Felsőzsolca, Sajóbábony, Onga, Sajószentpéter, Szikszó, Nyékládháza, valamint Emőd. Az agglomerációt és a lehetséges fejlődési irányait az 1. sz. térkép mutatja.

1. térkép: A miskolci agglomeráció és lehetséges bővülési irányai

Forrás: Kristóf, 2014, p. 83.

Kristóf (2014) kutatásai is rámutattak arra, hogy a miskolci agglomerációban, az ott elhelyezkedő kisvárosokban 2002 és 2010 között az elvándorlás növekedése figyelhető meg. Ráadásul a veszteség jelentős mértékben meghaladta az országos átlagot. Az agglomeráció népességének korösszetételéről megállapítható, hogy az aktív korúak aránya magasabb az országos átlagnál. Ennek részben oka volt, hogy Miskolcra elsősorban a fiatalok költöztek ki a környező településekre. Napjainkra Miskolc vált az ország egyik legjelentősebb kibocsátójává, aminek eredményeként számos súlyos probléma sújtja, így az idősödő népesség, a fiatal és aktív korú lakosság alacsony aránya. 2005-től kezdődően a kisvárosok migrációs vesztesége egyre nőtt.

A vizsgált kisvárosok jelentős különbségeket mutatnak társadalmi-demográfiai szempontból. A minimum érettségivel rendelkező 18 év felettiek aránya 2011-ben például Miskolcon 61,2 % volt, míg a vizsgált településeken 15,1 – 58,8 % között alakult. A kisvárosok közül csak Nyékládháza, Felsőzsolca és Szikszó esetében haladta meg a megyei átlagot az érettségizettek aránya. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányát vizsgálva megállapítható, hogy öt kisvárosban a felsőfokú végzettségűek aránya megyei átlag alatt, Szikszó esetében pedig megegyezett a megyei átlaggal. A népesség etnikai összetételét vizsgálva fontos megemlíteni, hogy „a megyei átlagtól magasabb roma népességű tizenhárom település mindegyike Miskolctól keletre helyezkedik el, homogén tömböt alkotva, melyből három kisváros” (Kristóf, 2012, p. 90.).

Kristóf (2014) vizsgálatai idején négy kisvárosban (Onga, Sajóbáony, Sajószentpéter, valamint Alsózsolca) a foglalkoztatottság értékei elmaradtak a megyei átlagtól. Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a foglalkoztatottak aránya a lakónépességből 33,7 %. Ezek a tények jelentősen meghatározzák az egy főre jutó jövedelem alakulását is. Az agglomeráció keleti településein élők között jóval nagyobb arányban vannak szegények, és a munkanélküliség is magasabb a többi település adataival szemben. A vizsgált időszakban a munkanélküliek aránya az aktív keresőkhöz viszonyítva 9,7 és 37,5 % között alakult. E tekintetben két kisváros (Nyékládháza és Felsőzsolca) értékei kedvezőbbek voltak Miskolc értékénél is. Ugyanakkor a kisvárosok közül nagyon magas munkanélküliség volt jellemző Sajóbáonyra, Sajószentpéterre és Ongára. „Ongán, Alsó- és Felsőzsolcán a munkanélküliek közel hatvan százalékának legmagasabb iskolai végzettsége az általános iskola nyolc osztálya volt mindössze, akiknek napjainkra esélyük is alig maradt a munka világába visszakerülni. Az alacsony iskolázottságú munkanélkülieket tömörítő települések

mindegyike Miskolctól keletre helyezkedett el, a miskolci agglomeráció „szegény negyedében” (Kristóf, 2014, p. 91.).

Kristóf (2014) vizsgálta a kisvárosok központi funkcióit is, ez alapján pedig megállapítható, hogy a szolgáltatások mind mennyiségi, mind minőségi tekintetben elmaradnak a kívánatostól. A nyolc kisváros közül helyi tömegközlekedés csupán Felsőzsolcán van, míg kereskedelmi szakáruház csak Sajószentpéteren. Bíróság és munkaügyi kirendeltség csak Szikszón található. De például középiskola is csak két kisvárosban van, Szikszón és Sajószentpéteren. Kórház és uszoda is egyedül Szikszón került kialakításra, míg múzeum kizárólag Sajószentpéteren van. A 3. sz. táblázatban kiválóan láthatók a települések szerinti szolgáltatási funkciók.

3. táblázat: A kisvárosok szolgáltató funkcióinak differenciálódása és területi hatóköre (2013)

Szolgáltatások jellege		Felső- zolca	Alsó- zolca	Nyék- lád- háza	Szikszó	Onga	Emőd	Sajó- báony	Sajó- szent- péter
Gazdaság	Ipari park	+	+	-	+	-	-	+	+
	Takarékszövetkezet	+	-	-	OTP, +	-	-	-	OTP, +
Közlekedés	Helyi tömegközlekedés	+	-	-	-	-	-	-	-
Kereskedelem	Szakáruház	-	-	-	-	-	-	-	+
	Bíróság	-	-	-	+	-	-	-	-
	Okmányiroda	+	+	-	+	-	+	-	+
Államigazgatás	Rendőrőrs	+	+	-	+	-	+	+	+
	Munkaügyi kirendeltség	-	-	-	+	-	-	-	-
	Kistérségi/járási kp.	-	-	-	+	-	-	-	-
Oktatás	Középiskola	-	-	-	+	-	-	-	+
	Szakrendelő/kórház	+	+	-	kórház	-	-	-	+
Egészségügy	Mentőállomás	-	-	-	+	-	-	-	+
	Időskorúak otthona	-	-	-	-	-	-	+	+
	Művelődési központ	+	+	+	+	-	-	-	+
Kultúra	Múzeum	-	-	-	-	-	-	-	+
	Városi TV	+	-	-	+	-	-	-	+
	Kereskedelmi szállás	-	-	-	-	-	+	+	+
Turizmus, rekreáció	Uszoda	-	-	-	+	-	-	-	-
	Szabadidő/rend.csarnok	+	+	-	+	-	-	+	+

Forrás: Kristóf, 2014, p. 94.

Amennyiben a miskolci agglomeráció kisvárosainak foglalkoztatottsági adatait, és a szolgáltató funkciókat vizsgáljuk, akkor is egyértelműen kijelenthető, hogy a vizsgált települések nem lehetnek túl vonzóak a fiatalok számára. Ebből a szempontból is óriási szükség van az egész agglomeráció fejlesztésére, valamennyi korosztály számára vonzóvá tételére.

3. Saját vizsgálat

3.1. Kutatási célok, kutatási kérdések és hipotézisek

A kutatás célja annak vizsgálata, feltárása, hogy Emőd kisváros vonatkozásában milyen ok-okozati tényezők játszanak befolyásoló szerepet a keresőképes lakosság elvándorlásában. Kutatási cél feltárni, hogy milyen tényezők, programok, fejlesztések járulhatnak hozzá az említett negatív folyamat mérsékléséhez, megállításhoz, illetve a lakosság életminőségének javításához. Szintén cél annak meghatározása, hogy miként lehetne a helyi kisebbséget (cigányság) a város életébe integrálni.

A vizsgált kutatási kérdéseket a következőkben határoztam meg:

- 1) Milyen tényezők játszanak leginkább szerepet Emőd kisvárosban a fiatal keresőképes népesség elvándorlásában?
- 2) Milyen fejlesztéseket érdemes megvalósítani Emőd településén a lakosság életszínvonalának javítása érdekében?
- 3) A vidékfejlesztés milyen lehetőségeket kínál a különböző káros szenvedélyekkel élők egészségfejlesztésében, egészségmegőrzésében?

A szakdolgozat készítése során a következő hipotéziseket vizsgálom:

- 1) Feltételezem, hogy Emőd kisváros nem vonzó a fiatalok többsége számára.
- 2) Feltételezem, hogy az emödi fiatalok elvándorlásában meghatározó szerepet játszik a város infrastruktúrájának elmaradottsága.
- 3) Feltételezem, hogy a lakosság egészségfejlesztésével hosszú távon hozzájárulhatunk az élhetőbb kisváros kialakításához.

3.2. A vizsgálat helyszíne – Emőd

Emőd kisváros helyzetfeltáró vizsgálatára többféle módszert is alkalmazok, ezeket a kutatási módszerek alfejezetben ismertetem részletesen. Mivel a kutatás tárgyát Emőd település jelenti, így szükségesnek tartottam annak rövid bemutatását.

A település Borsod-Abaúj Zemplén megyében található a Miskolci járásban. Miskolctól 22 km-re és Mezőkövesdtől 26 km-re helyezkedik el. A kisvároson keresztül halad két fontos útvonal is, az egyik a 3-as számú főút, ami a Budapesttől Tornyosnémetiig vonul. Az autópálya is a közelben van, Emődnél található gyorsforgalmi csomópont, így könnyen fel lehet hajtani az M30-ra, ami Miskolccal és Tornyosnémetin keresztül a szlovákiai R4-es autóúttal összekötő gyorsforgalmi út. Majd ez csatlakozik be az M3-as

autópályába, amin keresztül el lehet jutni Budapestre. Vasút is áthalad a városon keresztül. Ez is nagy előny mivel többféle módon lehet megközelíteni a várost. A település a Bükk lábánál fekszik, a város domborzata vegyes hiszen egyaránt van lapos területe és dombos része is.

A település közműellátottsága fejlettnak mondható, a vezetékes víz és a szennyvízelvezetés megoldott, a háztartások túlnyomó részében ki van építve. A szennyvíztisztításra a város határában kerül sor, ahol napi szinten 300 m³ folyékony hulladékot képesek megtisztítani. A településen a vezetékes gáz is kiépítésre került, és a háztartások többségébe be lett kötve. Az elektromos hálózat is ki van építve, melyet az Észak-Magyarországi Áramszolgáltató szolgáltat. A településen a szemétszállítás is működik, szelektív hulladékgyűjtés keretében valósul meg.

A település épített örökségével kapcsolatban megállapítható, hogy több műemlék jellegű épülettel is rendelkezik, ilyen például a XVII. századi Rhédey-kastély, a református templom, az 1819-ben épült szabadkéményes, nádfedelel tájház (Svéd-ház). Helyileg védett épületnek számít a római katolikus templom, a plébánia, a református parókia, valamint a városháza. Nevezetes épületnek számít a görögkatolikus templom, az igazgatási épület, az egészségügyi rendelőintézet, valamint az általános iskola épülete is. Az emlékoszlopok, szakrális jelek között érdemes megemlíteni az I. világháborús hősi emlékműveket, a Kossuth szobrot, a Debrődi-emlékoszlopot és a kibontakozás szobrot (Bernáth, 2017).

A 2001-ben városi címet elnyerő településen megtalálhatók többek között olyan alapszolgáltatások, mint a települési önkormányzat, posta, óvoda, bölcsőde, általános iskola, orvosi rendelő (házi orvos, gyermekorvos, fogorvos, védőnő), szociális szolgáltató központ. A középszintű szolgáltatások közül fellelhető Emődön rendőrség, kormányablak, mentőautó állomás, öregek otthona, könyvtár, benzinkút, művelődési ház. A városban különféle bevásárlási lehetőségek is rendelkezésre állnak, így például COOP üzletek, szupermarket, ABC-k, ruházati üzletek, állateledel üzlet, virág- és ajándékbolt, zöldség- és gyümölcs üzlet. A településen található még lottózó, gyógyszertár. A városban három olyan vendéglátóhely is kialakításra került, ahol étkezésre van lehetőség, ilyen az Oázis vendéglő, a Burger Bázis vagy a Zsi-Ti Bt.

Emődön több civil szervezet is működik, ezáltal is próbál életet lehelni a lakosok mindennapjaiba. A településen több egyesület is megtalálható, így például az Együtt Emődéért Egyesület, a VITYUKA Emődi Hagyományőrző Néptánc Egyesület, a FÖNIX

Íjász Egyesület, az Emődi Nagycsaládosok Egyesülete, az Emődi Pincegazdák Egyesülete, a Postagalamb Egyesület stb. A városban működik a „Gyermekálom” Az Emődi Óvodásokért Alapítvány, az Emődi Református Templomért Alapítvány, valamint a Rákóczi az Emődi Általános Iskoláért Alapítvány. A civil csoportok közül érdemes még megemlíteni az Emődi Tehéntánc zenekart, a Drenka Polska Hagyományőrző Együttest, az Emőd Brass fúvószenekart, az Emődi Pincegazdák Dalárdáját és az Emődi Barátság Nyugdíjas Klubot (Emod.hu, 2023).

Emőd népessége 2021-ben 4666 fő volt. A lakosság 88,2%-a magyar, 3,6%-a cigány, 1,4%-a lengyel, 0,3%-a német, 0,2%-a pedig román. Vallási megoszlást vizsgálva azt mondhatjuk, hogy a lakosság 45,9%-a római katolikus, 16,7%-a református (Ksh.hu, 2022).

3.3. Kutatási módszerek és a minta bemutatása

Figyelembe véve a kutatási célokat, kérdéseket, valamint hipotéziseket, igyekeztem meghatározni az alkalmazott kutatómódszertant. Dolgozatom készítése során egyrészt szekunder adatgyűjtésre, kutatásra, PEST-elemzésre és primer kutatás keretében megkérdezésre (kérdőíves felmérés) kerítettem sort. Az alkalmazott módszertant és a kutatás körülményeit a következőkben röviden ismertetem.

3.3.1. Szekunder kutatás

Emőd település jelenlegi helyzetének feltárásához szükségesnek tartottam a közelmúltba vonatkozó információkat, adatokat összegyűjteni, értékelni, ehhez a szekunder adatgyűjtés módszerét alkalmaztam. A szekunder kutatás során a kutató úgynevezett másodlagos (íróasztal mellőli) adatgyűjtést végez. Ezeket az adatokat korábban már valaki összegyűjtötte, feldolgozta és valamilyen formában rendszerezte, összesítette, esetleg kiértékelte. Az adatok ily módon való elérése kevésbé költséges, valamint gyorsan hozzá lehet jutni. Ugyanakkor az adatok kezelése, feldolgozása több problémával is járhat. Például problémát jelenthet az adatok összehasonlítása, mivel az egyes statisztikai források eltérő nomenklatúrákat alkalmaznak. Szintén problémát jelenthet az egyes adatközlések különböző mélységű és részletezettségű adatközlése, az adatok megbízhatósága (Hoffmann et al., 2000).

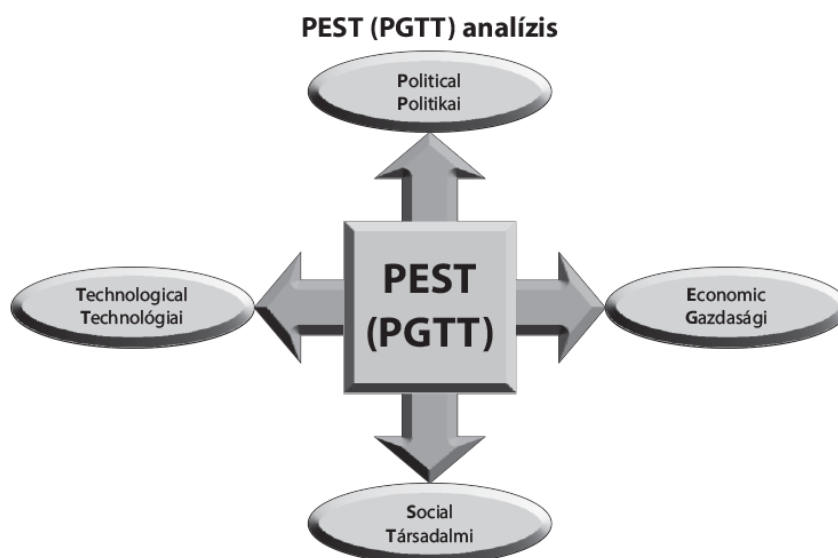
A szekunder adatgyűjtés során az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszerből (TEIR), valamint a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatbázisaiból gyűjtök adatokat Emőd településre vonatkozóan. Az adatgyűjtés során a város állandó népességének, a vállalkozások számának alakulására, illetve az önkormányzat

költségvetésének alakulásával kapcsolatban szereztem adatokat. Kutatásom során arra törekedtem, hogy legalább öt éves időtávra tudjak adatokat feldolgozni, értékelni. A kapott eredményeket Excel táblázatban rögzítettem, diagramon ábrázoltam, majd szövegesen elemeztem, értékeltem.

3.3.2. PEST-elemzés

A PEST-elemzés módszerét alkalmaztam arra, hogy a település jelenlegi helyzetére, működésére ható környezeti tényezőket feltárjam. A PEST-elemzés lehetőséget ad arra, hogy vizsgáljuk a politikai/jogi környezetet, a demográfiai környezetet, a társadalmi tényezőket, a gazdasági környezetet és a technológiai és földrajzi környezetet. A vizsgálat eredményeként rálátásunk lesz arra, hogy a gazdasági, társadalmi, politikai, technológiai folyamatokban milyen változások mennek végbe. A 3. sz. ábrán látható a PEST-elemzés modellje.

3. ábra: PEST-elemzés modellje

Forrás: Rekettye et al., 2016, p. 55.

A politikai tényezők között érdemes vizsgálni, hogy milyen stabilak a politikai viszonyok, a politika milyen célokat tűzött ki mind hosszú, mind rövid távon. Ilyen szempontból az önkormányzati választások eredményei is hatással vannak egy adott település jövőjére, lehetőségeire. A társadalmi, demográfiai tényezőket vizsgálva érdemes foglalkozni például a népesség számával, korösszetételével, végzettség szerinti megoszlásával. De a szociálpolitika és az oktatási rendszer is hatással vannak egy település jövőjére. Érdemes lehet még vizsgálni a kultúrát, a kialakult szokásokat, értékeket,

normákat. A gazdasági környezetet, tényezőket vizsgálva ki kell térni az egy főre jutó GDP-re, a megtakarítási hajlandóságra, a bérek színvonalára, valamint az árszínvonalra. A technológiai- és földrajzi környezet sem hagyja érintetlenül a települések működését, fejlődési lehetőségeit, így azok vizsgálata is indokolt (Poór, 2017; Rekettye et al., 2016).

Emőd komplex helyzetelemző feltárása során arra törekszem, hogy leginkább azokat a környezeti elemeket, tényezőket vizsgáljam, amelyek leginkább hatással vannak a településre, annak működésére, az ott élők életére. A PEST-elemzés elkészítése során is teljes mértékben erre törekedtem.

3.3.3. Kérdőíves felmérés

A primer kutatások leggyakrabban alkalmazott eszköze a kérdőíves felmérés. Az eljárás során a célnak megfelelő és előre meghatározott összetételű személyeket kérdezek meg valamilyen „segédeszköz” használatával. A segédeszköz lehet egy kérdőív, de a megkérdezést végrehajtó kérdezőbiztos is. A megkérdezés egyik módja a kérdőíves felmérés (Hoffmann et al., 2000).

A kérdőíves felmérés lefolytatásával célom volt feltárni, hogy Emőd lakosai miként ítélik meg a település jelenlegi helyzetét, milyenek a lakosok lehetőségei, életkilátásai a városban. Szintén szükségesnek tartottam vizsgálni, hogy a településen élők miben látják a lakosság megtartását, a népességszám csökkenésének megállítását. A minta nagyságát előzetesen 100 főben határoztam meg ($n = 100$ fő). A kérdőíves felmérésben kizárólag emödi lakosok vehettek részt.

Az általam szerkesztett kérdőív összesen 15 kérdést tartalmazott, melyek között demográfiai és témaspecifikus kérdések egyaránt megtalálhatók voltak. A kérdőív tartalmazott egyszeres és többszörös választást lehetővé tevő kérdéseket, valamint értékelőskálákat is. A kérdőív szerkesztésére a kerdoivem.hu online szoftvert használtam. A kérdőívet a barátaim körében teszteltem, majd ezt követően véglegesítettem. A kérdőív kitöltésére online módon került sor, annak linkjét több emödi csoportban is megosztottam. A kérdőív kitöltésére 2023. augusztus 1–31. között volt lehetőség. A kapott adatokat Excel táblázatban összesítettem, majd megoszlási viszonyszámokat készítettem. Az így kapott eredményeket diagramon ábrázoltam és szövegesen értékeltem.

3.4. Eredmények

A következő alfejezetben részletesen ismertetem a kutatásaim főbb eredményeit. Így kitérek a szekunder és primer kutatás eredményeinek bemutatására, valamint a PEST-

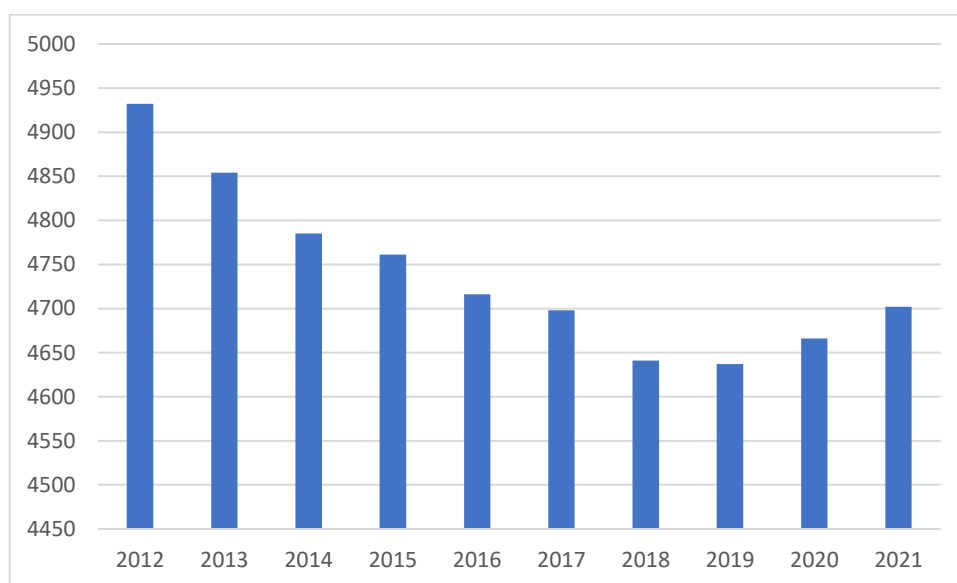
elemzés eredményeinek ismertetésére. Ezáltal már átfogó képet kaphatunk arról, hogy jelenleg milyen megoldandó feladatok várnak Emőd településen a lakosság életminőségének javítására, az elvándorlás megállítására.

3.4.1. Emőd a statisztikai adatok tükrében

Emőd népességének alakulása

Emőd lakónépességének alakulását tanulmányozva azt tapasztalhatjuk, hogy a 2012 – 2021 közötti időszakban a lakosok száma csökkent. Bázisviszonyszámot képezve azt láthatjuk, hogy a 2012-es bázisévhez képest 2021-re 4,66%-kal csökkent a település népessége. Ugyanakkor a bázisévhez képest a legnagyobb mértékű csökkenés 2019-ben következett be, amely 5,98%-os visszaesést mutat. 2020-ban és 2021-ben a lakónépesség valamelyest növekedett. (Teir.hu) A 4. sz. ábrán tüntettem fel Emőd lakónépességének alakulását.

4. ábra: Emőd lakónépességének alakulása 2012 - 2021 között (fő)

Forrás: saját szerkesztés Teir.hu, 2023 alapján

Az állandó népesség alakulásának vonatkozásában megállapíthatjuk, hogy a 2012 – 2021 közötti időszakban szintén csökkent a szám. A visszaesés mértéke 1,29%. Ez ugyan nem mondható jelentősnek, azonban figyelembe kell venni, hogy az állandó népesség száma 2020-tól kismértékben növekedésnek indult (Teir.hu).

Az állandó népesség nemek szerinti alakulását vizsgálva azt láthatjuk, hogy míg a nők esetében csökkenés figyelhető meg a vizsgált időszakban, addig a férfiak

vonatkozásában kismértékű növekedés tapasztalható. A településen 2022-ben közel fele-fele arányban éltek nők és férfiak. A 18 – 59 év közötti állandó népesség alakulását tanulmányozva megállapítható, hogy a vizsgált időszakban 6,84% a csökkenés mértéke. (Teir.hu) Emőd népességének alakulását a 4. sz. táblázatban foglaltam össze.

4. táblázat: Emőd népességének alakulása 2012 - 2021 között (fő%)

Megnevezés	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Lakónépesség (fő)	4 932	4 854	4 785	4 761	4 716	4 698	4 641	4 637	4 666	4 702
Lakónépesség (Vb%)	100,00	98,42	97,02	96,53	95,62	95,26	94,10	94,02	94,61	95,34
Állandó népesség (fő)	5 155	5 114	5 079	5 033	5 012	5 023	4 999	4 993	5 035	5 088
Állandó népesség (Vb%)	100,00	99,20	98,53	97,63	97,23	97,44	96,97	96,86	97,67	98,70
Állandó népesség nők (fő)	2 626	2 597	2 580	2 551	2 545	2 555	2 535	2 513	2 513	2 542
Állandó népesség nők (Vb%)	100,00	98,90	98,25	97,14	96,92	97,30	96,53	95,70	95,70	96,80
Állandó népesség férfiak (fő)	2 529	2 517	2 499	2 482	2 467	2 468	2 464	2 480	2 522	2 546
Állandó népesség férfiak (Vb%)	100,00	99,53	98,81	98,14	97,55	97,59	97,43	98,06	99,72	100,67
Állandó népesség 18-59 éves (fő)	3 070	3 042	2 996	2 933	2 914	2 888	2 855	2 818	2 839	2 860
Állandó népesség 18-59 éves (Vb%)	100,00	99,09	97,59	95,54	94,92	94,07	93,00	91,79	92,48	93,16

Forrás: saját szerkesztés Teir.hu, 2023 alapján

Az ezer lakosra jutó belföldi elvándorlási egyenleget vizsgálva azt tapasztalhatjuk, hogy Emőd lakosaira inkább az elvándorlás volt jellemző az elmúlt időszakban. 2012-ben az ezer lakosra jutó belföldi elvándorlási egyenleg -16,2 ezrelék volt, 2013-ban -7,0 ezrelék, 2014-ben -8,3 ezrelék, de például még 2018-ban is -4,9 ezrelék. Ugyanakkor 2021-ben pozitív változás következett be, 16,9 ezrelékkal (Teir.hu, 2023). A negatív vándorlási egyenleg leginkább a 18–59 év közötti korcsoportot érinti.

Emőd lakosságának természetes szaporodásának, fogyásának alakulását tanulmányozva azt láthatjuk, hogy a vizsgált időszakban a településen többen haláloztak el, mint ahányan születtek. A legnagyobb mértékű fogyás éppen 2021-ben volt megfigyelhető, 8,5 ezrelékkal (Teir.hu, 2023).

Foglalkoztatás alakulása Emődön

A foglalkoztatottsági adatokat tanulmányozva azt tapasztalhatjuk, hogy míg Emődön 2012-ben 439 álláskeresőt tartottak nyilván, addig 2021-ben már csak 142 főt. 2012-ben a nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma 59 fő volt, 2021-ben pedig már csak 9 fő (Teir.hu, 2023). E két statisztikai mutató tekintetében azt tapasztalhatjuk, hogy az álláskeresők helyzete javult a vizsgált időszakban. Ugyanakkor nem tudhatjuk azt, hogy hányan élnek olyanok a településen, akik nem regisztráltatták magukat a munkanélküli hivatalban.

A nyilvántartott álláskeresők számának nemek szerinti alakulását vizsgálva elmondható, hogy míg 2012-ben 100 fő 15–64 év közötti férfira 13,7 nyilvántartott álláskereső férfi jutott, addig 2021-ben csak 3,8 fő. 2012-ben 100 fő 15–64 év közötti nőre 10,7 nyilvántartott álláskereső nő jutott, míg 2021-ben már csupán 4,7 fő. Megfigyelhető, hogy míg 2012-ben 100 fő 15–64 év közötti férfira jutott több álláskereső férfi, addig 2021-re ez a nőknél figyelhető meg. Ugyanakkor mindkét nem esetében csökkent a nyilvántartott álláskeresők 100 főre jutó száma (Teir.hu, 2023).

Amennyiben a 180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott álláskeresők arányának alakulását vizsgáljuk, akkor azt tapasztaljuk, hogy míg 2012-ben ez az arány 47,2% volt, addig 2021-ben már 56,3%. Tehát e tekintetben mindenféleképpen romlott a helyzet Emődön (Teir.hu, 2023).

Jövedelmi helyzet alakulása Emődön

A településen a 100 lakosra jutó SZJA adófizetők száma a vizsgált időszakban 40,9 és 49,4 fő között alakult. 2013 és 2019 között növekedés volt megfigyelhető, majd 2020-ra visszaesés volt tapasztalható, vélhetően a Covid-19 járvány hatásai mutatkoztak meg a mutató alakulásában. A SZJA adófizetők aránya az évi 1 millió Ft alatti jövedelmi sávban a vizsgált időszakban valamelyest javult, ugyanakkor még 2021-ben is 22,8% volt az arányuk. Fontos megemlíteni, hogy a keresetek 21,6%-kal elmaradnak az országos átlagtól. A településen élők közül nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban 1442 fő részesült 2012-ben, 2021-ben pedig 1200 személy (Teir.hu, 2023).

Vállalkozások a településen

A településen a legnagyobb számban egyéni vállalkozások találhatók, azonban többségüket másodállásban működtetik, ezzel is kiegészítve a jövedelmet. Vannak főállású egyéni vállalkozók is a városban, ezek főként valamilyen boltot vezetnek (zöldszéges, mezőgazdasági bolt, szerszámbolt, dohánybolt). Betéti társaság és korlátolt felelősségű társaság az egyéni vállalkozásokhoz képest kevés van. Ilyen vállalkozás például a helyi MÉH, a tűzép telepet üzemeltető társaság, valamint egy forgalomjelző táblákat gyártó cég is. Ezek a vállalkozások maximum 10 főt foglalkoztatnak, ebben a tekintetben mikrovállalkozásnak, legfeljebb kisvállalkozásnak számítanak. A településen többen is foglalkoznak mezőgazdasági termékek előállításával, sőt Emődön egy agrárgazdasági szövetkezet is található. A város keresőképes lakóinak jelentős része ingázó, így más településen elhelyezkedő munkaadóknál vállal munkát és így biztosítja megélhetését.

A szekunder (statisztikai) adatokat elemezve azt tapasztaljuk, hogy Emődön 2012 óta csökkent a lakosság, az állandó népesség száma. Ebben több folyamat is szerepet játszott, így például az elvándorlás, valamint a természetes fogyás. Ugyanakkor a lakosok jövedelmi helyzete, kereseti lehetősége sem kedvezett annak, hogy a népességet megtartsa.

3.4.2. Emőd PEST-elemzése

Emőd település PEST-elemzését elkészítve a politikai, gazdasági, társadalmi/szociális és technológiai tényezőkkel kapcsolatban a következő eredményekre jutottam:

Politikai tényezők:

- a 7 tagú képviselőtestület 1 fő (FIDESZ-KDNP) kivételével független képviselőkből áll, ami időnként nem kedvez a települési fejlesztéseknek;
- a képviselőtestület és a polgármester érdekérvényesítő képessége alacsonynak mondható, így bizonyos projekteket, fejlesztéseket nem tudnak megvalósítani;
- a polgármester és a képviselőtestület lobbytevékenysége alacsony szintűnek mondható, ami szintén nem kedvez a tervezett fejlesztéseknek, beruházásoknak;
- jelenleg is a korábban felosztatott képviselőtestület által hátrahagyott „romok” takarítása történik, így még kevésbé van lehetőség arra, hogy a képviselőtestület és a polgármester a saját elképzeléseinek megvalósításán dolgozzon;
- szükség lenne arra, hogy a politikai és szakmai döntéshozatalt egyensúlyba hozzák, az előző ciklusban erre alig történt próbálkozás;
- a megyei közgyűlésben egyelőre a település képviselői kevésbé tudják érvényesíteni akaratukat és a város érdekeit.

Gazdasági tényezők:

- a településen nem található jelentősebb vállalkozás, amely több száz munkavállalónak biztosítana megélhetést, így kevésbé állnak rendelkezésre helyi munkahelyek a lakosság foglalkoztatására;
- a kereseti lehetőségek továbbra is elmaradnak az országos átlagtól, ez pedig szerepet játszik az elvándorlásban;
- jellemzőek az olyan kényszervállalkozások, melyek azért jöttek létre, hogy a helyi lakosok valamilyen módon biztosítani tudják megélhetésüket, vagy kiegészítsék a főállásból származó bevételüket;

- a településen működő vállalkozások többsége tőkehiányos, nincs stabil pénzügyi hátterük, így kevésbé vagy egyáltalán nem tudnak fejleszteni, beruházásokat megvalósítani;
- a fiatalok számára helyben nincsenek kitörési lehetőségek, ezáltal a biztos megélhetésük is kevésbé biztosított;
- az elmúlt években mind az önkormányzati bevételek, mind a kiadások csökkentek, így például kevesebb forrás jutott a település fejlesztésére is.

Szociális/társadalmi tényezők:

- a település lakosainak egy jelentős része alacsony iskolázottságú;
- a városban jellemző a szakemberhiány, így a nyújtott szolgáltatások díja magas;
- a szakemberek egy jelentős része az elmúlt években elvándorolt;
- Emőd népessége egyre inkább elöregedik, amely szükségessé tenné a helyi szociális hálózat fejlesztését, bővítését;
- a településen még mindig magas a közmunkások száma, túlnyomó részük iskolai végzettsége nem éri el a nyolc általánost;
- sajnos a településen élő fiatalok körében népszerű a dohányzás, az alkoholfogyasztás, de előfordul a drogfogyasztás is;
- a városban egyre inkább nő azoknak az aránya, akik időskori gondoskodásra, ellátásra szorulnak;
- a településen élőkre szintén jellemző az elszegényedés, a társadalmi leszakadás;
- a helyi lakosokra jellemző az érdektelenség a közös ügyek irányába, sok esetben hiányzik az összefogás;
- az értelmiség mindinkább elvándorol a településről.

Technológiai tényezők:

- az elmúlt években a településen jelentős mértékben leromlott a szociális alapellátás infrastrukturális háttere;
- a településen mind a vállalkozások, mind az önkormányzat részéről elmaradnak a fejlesztések, beruházások, innovációk;
- a helyben működtetett térkő készítő üzem számos lehetőséget hordoz a közterületek fejlesztésére, szebbé tételére;
- továbbra is hiányoznak a településről a sportolási célú létesítmények, infrastruktúra;
- a településen egyáltalán nincs szórakozási lehetőség a fiatalok számára;

- mivel nincs ipari park a településen, így nagyobb cégek nem létesítenek telephelyet, gyártóegységet;
- a közösségi terek többsége elavult, fejlesztésre szorul;
- a bölcsőde és az óvodák szintén elavultak, fejlesztésük, bővítésük elengedhetetlen.

Az 5. sz. táblázatban összesítettem a PEST-elemzés eredményeit.

5. táblázat: Emőd város PEST-elemzése

Politikai tényezők	Gazdasági tényezők
A polgármester független, a képviselők között 5 független, 1 FIDESZ-KDNP	Jelentősebb vállalkozások, munkahelyek hiánya
Érdekérvényesítő képesség hiánya	Alacsony kereseti lehetőségek
Alacsony szintű lobby tevékenység	Nem igazán vannak kitorési lehetőségek
Romok takarítása ellenszélben	Csökkenő önkormányzati bevételek
Politikai és szakmai döntéshozatal egyensúlyba hozatala	Csökkenő önkormányzati kiadások
Lakosság tájékoztatásának hiánya	Kényszervállalkozások jelenléte
Súlytalan szerep a megyei közgyűlésben	Tőkehiányos vállalkozások
Önkormányzat szerepének csökkenése	Szociális intézkedésekre kevés pénz jut
Szociális/társadalmi tényezők	Technológiai tényezők
Alacsony iskolázottság	Szociális alapszolgáltatás infrastruktúra leromlása
Szakemberhiány, elvándorlás	Innovációk, fejlesztések hiánya
Előregedő népesség	Térkö készítő üzem helyben
Közmunkások magas száma	Sportolási infrastruktúra, létesítmények hiánya
Fiatalkori káros szenvedélyek - dohányzás, alkoholfogyasztás, drogfogyasztás	Szórakozási lehetőségek hiánya
Nő az időskori gondoskodásra szoruló aránya	Ipari park hiánya
Jellemző az elszegényedés	Elavult közösségi terek
Érdektelenség az emberekben	Bölcsőde, óvoda elavultsága, férőhely problémák
Összefogás hiánya	
Értelmiség elvándorlása	

Forrás: saját szerkesztés

3.4.3. A kérdőíves felmérés eredményei

A megkérdezettek nemek szerinti megoszlása

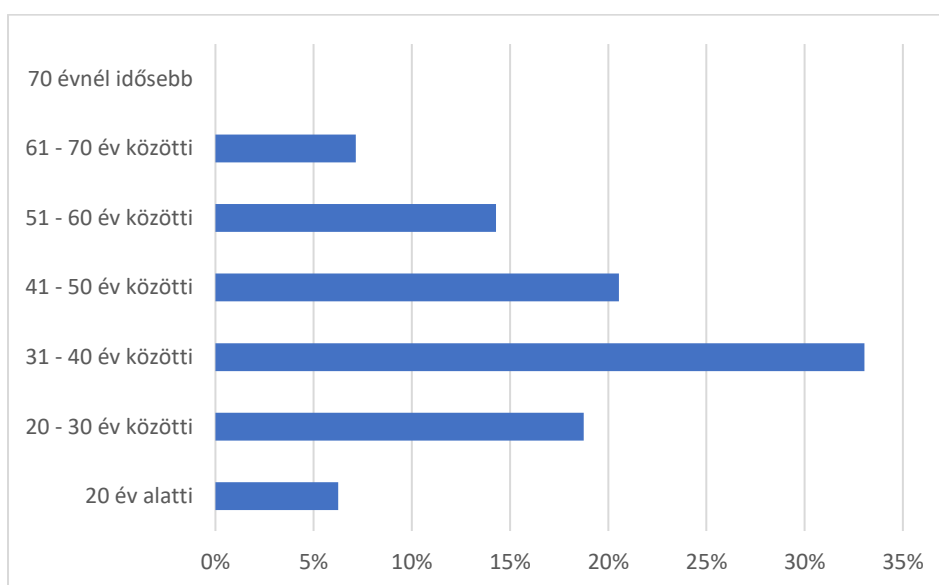
Az előzetes tervekkel ellentétben a kérdőíves felmérésben nem 100 fő, hanem 112 fő vett részt. Így a minta nagysága, $n = 112$ fő. A felmérésben összesen 39 férfi és 69 nő vett részt. A minta nemek szerinti megoszlását vizsgálva megállapítható, hogy a férfiak 34,82%-

ban, míg a nők 65,18%-ban vettek részt a kérdőív kitöltésében. Így a kapott eredmények inkább a nők véleményét tükrözik.

Megkérdezettek életkor szerinti megoszlása

Összesen hét korcsoport képzésével vizsgáltam, hogy a kérdőíves felmérésben résztvevő személyek miként oszlanak meg az egyes korcsoportok között. A kapott eredmények azt mutatják, hogy a válaszadók közül a legtöbben a 31 – 40 év közötti korosztály tagjai közül kerültek ki. Őket követik a 41 – 50 év, majd a 21 – 30 év közötti korosztály tagjai. Ennek a három korcsoportnak tagjai adják a vizsgált minta 67,86%-át. A megkérdezettek közel egynegyedét adták a 20 – 30 év közötti korosztály tagjai. Míg a mintán belül a legkisebb arányban a 20 év alattiak voltak. Ugyanakkor 70 évnél idősebbek nem vettek részt a kérdőíves felmérésben. Ez utóbbi talán betudható annak is, hogy az adatgyűjtésre online módon került sor. A kapott eredményeket az 5. sz. ábrán szemléltettem.

5. ábra: Megkérdezettek életkor szerinti megoszlása (%)

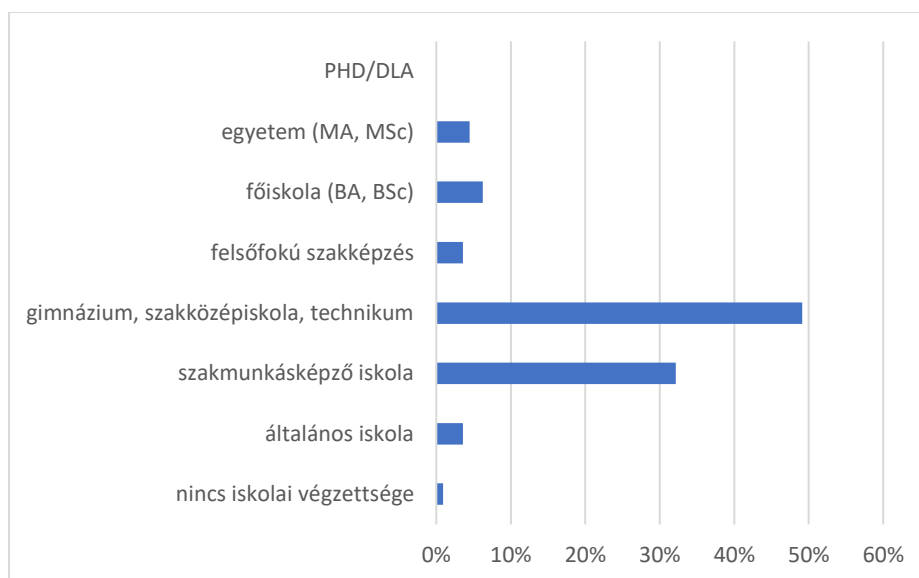
Forrás: saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján (n = 112 fő)

Megkérdezettek iskolai végzettség alapján történő megoszlása

A felmérésben résztvevő személyek túlnyomó része szakmunkásképző iskolát, szakközépiskolát, gimnáziumot vagy technikumot végzett, tehát középfokú végzettséggel rendelkezik. Szakmunkásképző iskolai végzettséggel a válaszadók 32,14%-a, míg egyéb középfokú végzettséggel 49,11%-a rendelkezik. Felsőfokú végzettséggel csupán a megkérdezettek 10,71%-a rendelkezik. A válaszadók 4,46%-a legfeljebb általános iskolát

végzett, köztük csupán egy olyan személy volt, akinek ne lett volna befejezett iskolája. A megkérdezettek között nem volt olyan, aki doktori képzésben vett volna részt. A 6. sz. ábrán megfigyelhető a felmérésben résztvevő személyek iskolai végzettség szerinti megoszlása.

6. ábra: Megkérdezettek iskolai végzettség szerinti megoszlása (%)

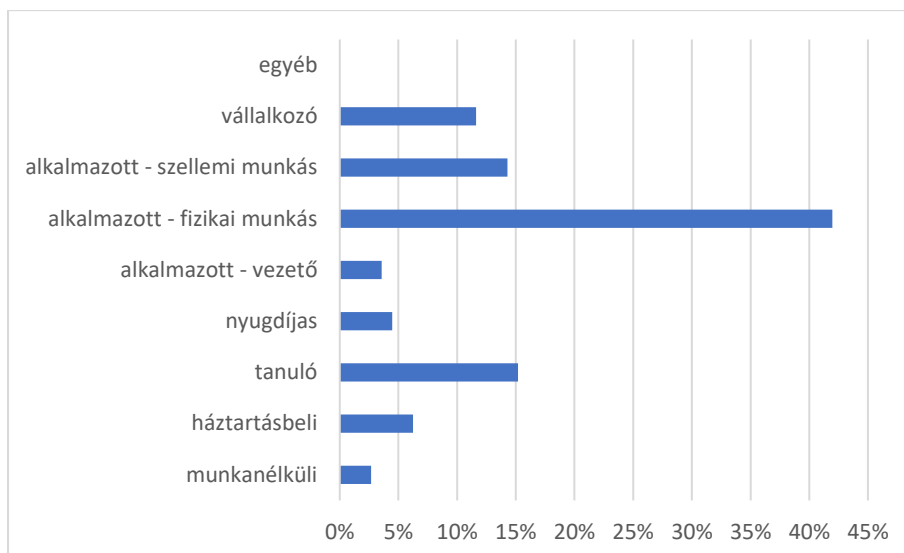
Forrás: saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján (n = 112 fő)

Megkérdezettek foglalkoztatottsági kategóriák szerinti megoszlása

A kérdőíves felmérésben résztvevő személyek között a legnagyobb arányban a fizikai munkát végző alkalmazottak vannak. Arányuk a vizsgált mintán belül 41,96%, tehát majdnem a válaszadók felét ők teszik ki. A mintán belül közel ugyanolyan arányban voltak a tanulók és a szellemi munkás alkalmazottak. Míg előbbiek a válaszadók 15,18%-át, addig az utóbbiak 14,29%-át teszik ki. A felmérésben résztvevők 11,61%-át a vállalkozók adták.

A megkérdezettek között kis arányban voltak munkanélküliek (2,68%), vezető alkalmazottak (3,57%), nyugdíjasok (4,46%), valamint háztartásbeliek (6,25%). A válaszadók között nem volt olyan személy, aki a felsorolt foglalkoztatottsági kategórián kívül eső, egyéb kategóriából került volna ki. A kapott eredményekből összességében az állapítható meg, hogy a kérdőíves felmérésben jellemzően olyan alkalmazottak kerültek ki, akik fizikai vagy szellemi munkát végeznek, esetleg vezetőként dolgoznak. A kapott eredményeket a 7. sz. ábrán tüntettem fel.

7. ábra: Megkérdezettek foglalkoztatottsági kategória szerinti megoszlása (%)

Forrás: saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján (n = 112 fő)

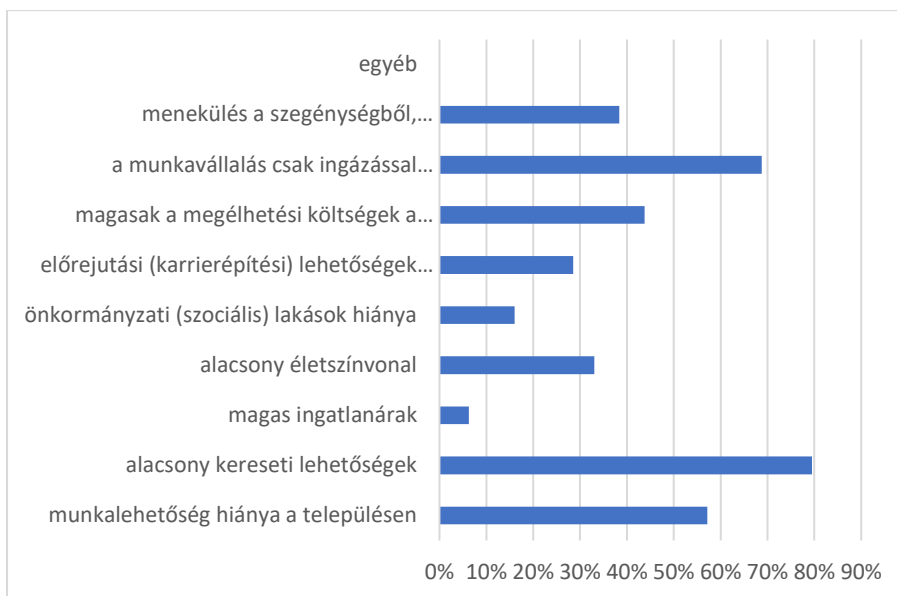
A demográfiai adatokat vizsgálva megállapítható, hogy a kérdőíves felmérésben többségében középfokú végzettséggel rendelkező nők vettek részt, akik 40 évnél fiatalabbak. A válaszadók túlnyomó része alkalmazottként dolgozik, így jellemzően az ő véleményüket ismerhettük meg a vizsgált témával összefüggésben.

Témaspecifikus kérdésekre kapott válaszok értékelése

Gazdasági tényezők szerepe az elvándorlásban

Vizsgáltam, hogy milyen gazdasági tényezők, okok játszanak szerepet a fiatalok Emődről történő elvándorlásában. A válaszadás során a megkérdezettek többféle válaszlehetőséget is megjelölhettek. A kapott eredmények azt mutatják, hogy a gazdasági tényezők, okok közül leginkább az alacsony kereseti lehetőségek számítanak. A megkérdezettek 79,46%-a volt azon a véleményen, hogy ez mindenféleképpen szerepet játszik a fiatalok elvándorlásában. A megkérdezettek 68,75%-a gondolta úgy, hogy az is szerepet játszhat a fiatalok elvándorlásában, hogy jelenleg a munkavállalás csak ingázással oldható meg, ez pedig jelentős költségekkel járhat. Ehhez közvetlenül kapcsolódik, hogy a településen kevés a munkalehetőség. A válaszadók 57,14%-a jelölte meg ezt a problémát az elvándorlás okaként. A megkérdezettek véleménye szerint a legkevésbé az emődi ingatlanok magas ára és az önkormányzati (szociális) bérlakások hiánya játszik szerepet a fiatalok elvándorlásában. A kapott eredményeket a 8. sz. ábrán tüntettem fel.

8. ábra: Emődi fiatalok elvándorlásának gazdasági okai (%)

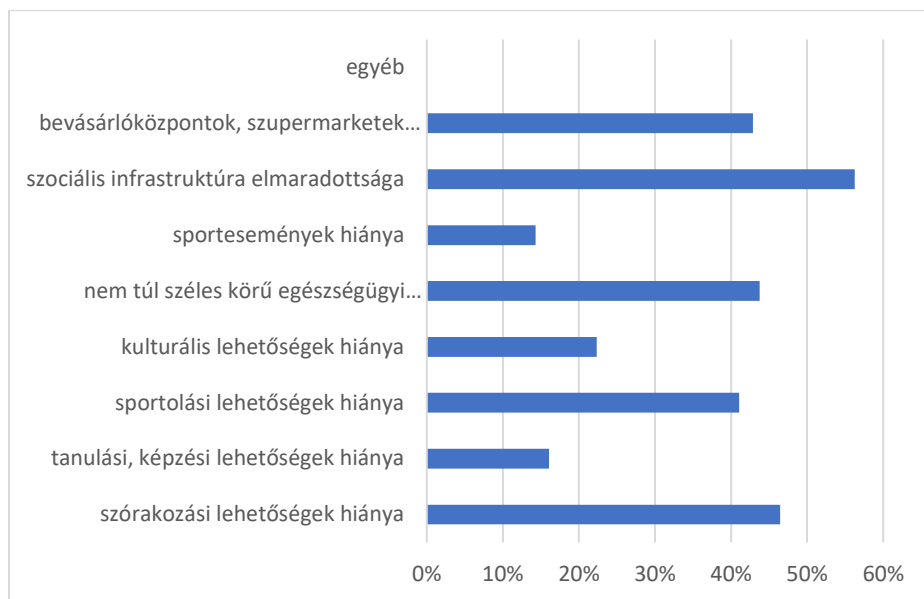
Forrás: saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján (n = 112 fő)

Emődi fiatalok elvándorlásában szerepet játszó egyéb okok, tényezők

Ugyancsak többszörös válaszadás lehetőségével vizsgáltam, hogy a gazdasági okokon, tényezőkön kívül milyen egyéb okok, tényezők játszanak szerepet az emődi fiatalok elvándorlásában. A vizsgált tényezők között nem igazán volt olyan, amely nagyon kiemelkedett volna a többi közül. A felmérésben résztvevők 56,25%-a mondta azt, hogy a szociális infrastruktúra hiányossága szerepet játszik a fiatalok elvándorlásában. Közel ugyanolyan arányban említették a megkérdezettek az okok között a szórakozási lehetőségek hiányát, a sportolási lehetőségek hiányát, a nem túl széles körű egészségügyi szolgáltatásokat, valamint a bevásárlóközpontok, supermarketek, hipermarketek hiányát. A válaszadók véleménye szerint az emődi fiatalok elvándorlásában a legkevésbé játszik szerepet a tanulási, képzési lehetőségek hiánya és a sportesemények hiánya.

Az emődi fiatalok elvándorlásának feltárt egyéb okai, tényezői arra engednek következtetni, hogy a település infrastruktúra tekintetében több területen is fejlesztésre szorul. Szükség lenne olyan új létesítményekre, melyek által a helyi lakosság életkörülményei javulnának. Ilyen létesítmény például egy sportcsarnok, egy bevásárlóközpont. Az elvándorlásban szerepet játszó egyéb okokat, tényezőket a 9. sz. ábra mutatja.

9. ábra: Emődi fiatalok elvándorlásában szerepet játszó egyéb okok, tényezők (%)

Forrás: saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján (n = 112 fő)

Egyes tényezők szerepe az emődi fiatalok elvándorlásában

1-től 5-ig terjedő Likert-skálán vizsgáltam, hogy a megkérdezettek véleménye szerint a gazdasági, a kulturális, a társadalmi, az egészségügyi okok és az oktatás helyzete mekkora fajsúllyal bír az emődi fiatalok elvándorlásában (ahol 1 = egyáltalán nem, 5 = teljes mértékben).

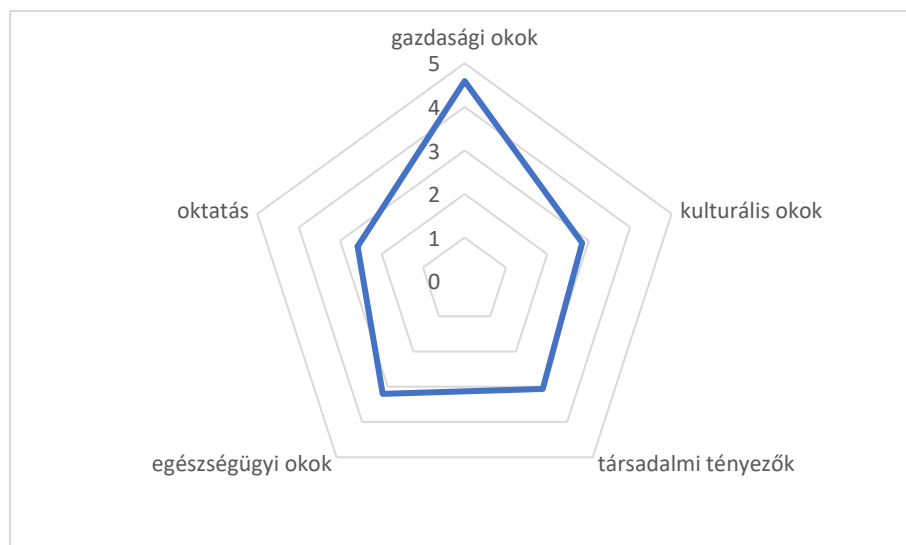
A válaszadók 53,57%-a gondolta úgy, hogy a gazdasági okok (pl. alacsony jövedelem, alacsony kereseti lehetőségek, munkalehetőségek hiánya) teljes mértékben szerepet játszanak a fiatalok elvándorlásában. A megkérdezettek 27,68%-a többnyire, 25,89%-a közepesen, míg 1,79%-a kevésbé gondolta így. A Likert-skálán 4,59-es átlagot kaptam, ami azt jelenti, hogy a megkérdezett többsége szerint a gazdasági okok jelentős szerepet töltenek be az emődi fiatalok elvándorlásában.

A megkérdezettek 40,18%-a volt azon a véleményen, hogy a kulturális okok, tényezők (pl. mozi hiánya, saját színtársulat hiánya stb.) teljes mértékben vagy többnyire szerepet játszanak a fiatalok elvándorlásában. A válaszadók 16,07%-a mondta azt, hogy ez csak közepesen befolyásolja a döntést. Míg a válaszadók 43,75%-a kevésbé vagy egyáltalán nem tartja befolyásoló tényezőnek a település kulturális helyzetét, lehetőségeit. Az 1-től 5-ig terjedő Likert-skálán 2,84-es eredményt kaptam, ami azt mutatja, hogy a megkérdezettek a kulturális okokat, tényezőket közepes szerepűnek vélik az emődi fiatalok elvándorlásában.

A megkérdezettek 33,04%-a gondolta úgy, hogy a társadalmi tényezők, okok (pl. a romák, hajléktalanok helyzete a városban) teljes mértékben vagy többnyire szerepet játszanak a fiatalok elvándorlásában. Ugyanakkor a legnagyobb arányban azok voltak, akik ennek a tényezőnek a hatását csak közepesnek vélték, arányuk 40,18%. A válaszadók 26,79%-a kevésbé vagy egyáltalán nem tartotta fontosnak a vizsgált tényezőt a fiatalok elvándorlása szempontjából. Az 1-től 5-ig terjedő Likert-skálán 3,06-os átlagot kaptam, ami azt jelenti, hogy a megkérdezettek közepes hatásúnak tartják a társadalmi tényezők, okok szerepét a fiatalok Emődről történő elvándorlásában.

A felmérésben résztvevők 46,43%-a szerint a település egészségügyi helyzete, ellátottsága teljes mértékben vagy többnyire szerepet játszik a fiatalok elvándorlásában. A válaszadók 23,21%-a szerint ez a tényező közepesen, míg 30,36%-a szerint kevésbé vagy egyáltalán nem játszik szerepet az elvándorlásban. Az 1-től 5-ig terjedő Likert-skálán 3,20-as eredményt kaptam, ami azt mutatja, hogy a válaszadók szerint a település egészségügyi ellátottsága, helyzete közepesen játszik szerepet az emődi fiatalok elvándorlásában. A kapott eredményeket a 10. sz. ábrán tüntettem fel.

10. ábra: Egyes tényezők szerepe az emődi fiatalok elvándorlásában (Likert-skála 1-5)

Forrás: saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján (n = 112 fő)

A megkérdezettek 24,11%-a volt azon a véleményen, hogy az emődi oktatás helyzete többnyire vagy teljes mértékben szerepet játszik a fiatalok elvándorlásában. A megkérdezettek egynegyede közepesnek ítélte meg a tényező szerepét az elvándorlásban. Míg a válaszadók 51,79%-a kevésbé vagy egyáltalán nem gondolta úgy, hogy az oktatási helyzet szerepet játszana az emődi fiatalok elvándorlásában. A Likert-skálán 2,58-as átlagot

kaptam, ami azt jelenti, hogy a vizsgált tényezőt az elvándorlás szempontjából kevésbé tartják fontosnak a megkérdezettek.

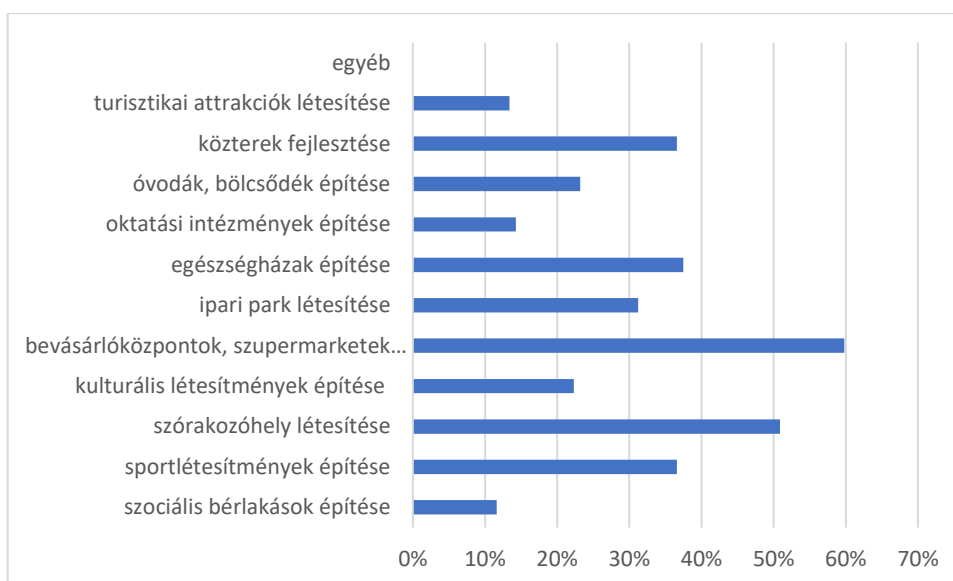
Emőd vonzereje a fiatalok számára

Kutattam, hogy vajon a megkérdezettek szerint Emőd, mint lakóhely mennyire lehet vonzó a fiatalok számára. A megkérdezettek csupán 10,71%-a gondolta úgy, hogy Emőd teljes mértékben vonzó a fiatalok számára. A válaszadók 8,04%-a mondta azt, hogy többnyire vonzó a település. A legnagyobb arányban (33,93%) azok voltak, akik azt mondták, hogy a város, mint lakóhely közepesen vonzó a fiatalok számára. A megkérdezettek 23,21%-a szerint a település kevésbé, míg 24,22%-a szerint egyáltalán nem vonzó a fiatalok számára.

Fejlesztések az életszínvonal javítása, a fiatalok megtartása érdekében

Véleményem szerint az életszínvonal javítása szerepet játszik a fiatalok megtartásában. Ezért többszörös válaszadás lehetőségével vizsgáltam, hogy a megkérdezettek véleménye szerint milyen fejlesztésekre lenne szükség a településen annak érdekében, hogy az ott élők életszínvonala javuljon, a fiatalok számára vonzó legyen a város. A kapott eredményeket a 11. sz. ábrán tüntettem fel.

11. ábra: Fejlesztések az életszínvonal javítása, a fiatalok megtartása érdekében (%)

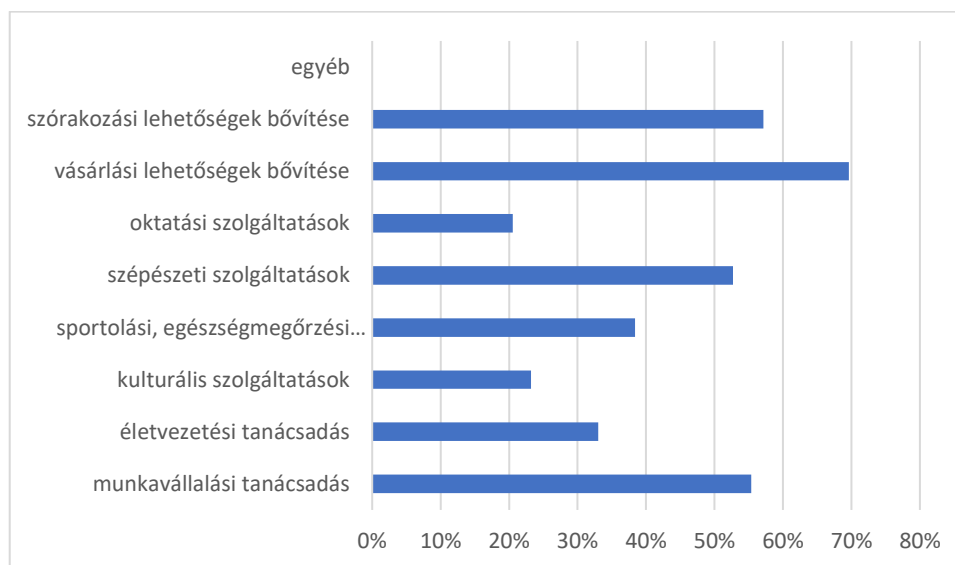
Forrás: saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján (n = 112 fő)

A fenti ábrán jól látható, hogy a válaszadók az életszínvonal javítása szempontjából leginkább bevásárlóközpont, supermarket építését tartják fontosnak (59,82%), de közel ugyanilyen fontos lenne valamilyen szórakozóhely létesítése is (50,89%). A megkérdezettek 37,50%-a egészségházak építését, 36,61%-a sportlétesítmények építését, míg szintén 36,61%-a a közterek fejlesztését tartaná fontosnak. A válaszadók 31,25%-a szükségesnek tartaná ipari park létesítését, mivel ezáltal lehetőség nyílna a helyben foglalkoztatásra. A felmérésben résztvevők kevésbé tartották fontosnak az életszínvonal javítása szempontjából a szociális bérlakások építését, a turisztikai attrakciók létesítését vagy az oktatási intézmények építését.

Szolgáltatások bővítése a fiatalok megtartása érdekében

Szintén fontosnak tartottam vizsgálni (többszörös válaszadás lehetőségével), hogy milyen szolgáltatásokkal kellene bővíteni a településen elérhető jelenlegi szolgáltatásokat a fiatalok megtartása érdekében. Úgy gondolom, hogy a településen olyan szolgáltatások nyújtására van szükség, melyek a fiatalok számára is vonzóvá teszik a várost. A kapott eredmények azt mutatják, hogy a megkérdezettek szerint a vásárlási lehetőségek bővítésére lenne szükség leginkább (69,64%), de szintén sokan vannak azok, akik a szórakozási lehetőségek nyújtását tartják fontosnak (57,14%). A válaszadók 55,36%-a szükségesnek tartaná a fiatalok megtartása érdekében a munkavállalási tanácsadást (55,36%). Közel ilyen arányban mondták azt a megkérdezettek, hogy a szépeszeti szolgáltatások bővítésére is szükség lenne (52,68%). A legkevésbé az oktatási szolgáltatások bővítését tartották fontosnak a megkérdezettek. A kapott eredményeket a 12. sz. ábrán tüntettem fel.

12. ábra: Szolgáltatások bővítése a fiatalok megtartása érdekében (%)

Forrás: saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján (n = 112 fő)

Káros szenvedélyek és a fiatalok jövője

Likert-skála alkalmazásával vizsgáltam, hogy a megkérdezettek véleménye szerint a településen élő fiatalok jövője szempontjából mekkora problémát okoznak a különböző káros szenvedélyek (ahol 1 = egyáltalán nem okoz problémát, 5 = nagyon nagy problémát okoz, 6 = nem tudom). A dohányzás, az alkoholfogyasztás, a drogfogyasztás, valamint a szerencsejáték függőség megítélését vizsgáltam.

A felmérésben résztvevők 63,39%-a szerint a dohányzás egyáltalán nem vagy kevésbé okoz problémát a településen élő fiatalok jövője szempontjából. A megkérdezettek 16,96%-a szerint közepesen, a 8,93%-a szerint többnyire, míg 6,25%-a szerint nagyon nagy problémát okoz a dohányzás a fiatalok jövője tekintetében. A megkérdezettek 4,46%-a nem tudta megítélni a kérdést. Az 1-től 5-ig terjedő Likert-skálán 2,17-es eredményt kaptam, ami azt jelenti, hogy a válaszadók az emődi fiatalok jövőjére nézve kevésbé tartják károsnak a dohányzást.

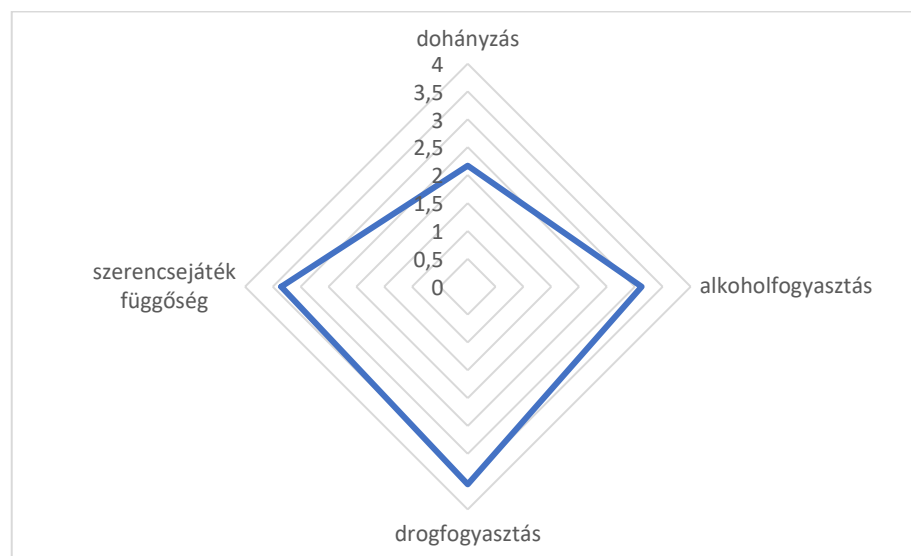
A megkérdezettek 31,25%-a gondolta úgy, hogy az alkoholfogyasztás kevésbé vagy egyáltalán nem jelent problémát a fiatalok jövője szempontjából. A válaszadók 45,54%-a ugyanakkor úgy vélte, hogy az alkoholfogyasztás hatással van a fiatalok jövőjére. Míg a megkérdezettek 12,50%-a szerint közepesen okoz problémát az alkoholfogyasztás. A megkérdezettek 10,71%-a nem tudta megítélni a kérdést. A Likert-skálán 3,12-es eredményt kaptam, ami azt jelenti, hogy a megkérdezettek szerint az alkoholfogyasztás közepesen hat a településen élő fiatalok jövőjére.

A felmérésben résztvevők 15,18%-a gondolta azt, hogy a drogfogyasztás egyáltalán nem vagy kevésbé befolyásolja a településen élő fiatalok jövőjét. A megkérdezettek 33,04%-a szerint a szerfogyasztás közepesen hat a fiatalok jövőjére. Míg a válaszadók 47,32%-a szerint a drogfogyasztás többnyire vagy nagyon befolyásolja a településen élő fiatalok jövőjét. A megkérdezettek 4,46%-a nem tudta megítélni a kérdést. Az 1-től 5-ig terjedő Likert-skálán 3,55-ös átlagot kaptam, ami azt mutatja, hogy a megkérdezettek véleménye szerint a drogfogyasztás közepesen hat az Emődön élő fiatalok jövőjére.

A megkérdezettek 17,86%-a szerint a szerencsejáték függőség egyáltalán nem vagy kevésbé befolyásolja a városban élő fiatalok jövőjét. A megkérdezettek 28,57%-a szerint az ilyen fajta függőség közepesen befolyásolja a fiatalok jövőjét. Ugyanakkor a válaszadók

29,46%-a gondolta úgy, hogy a szerencsejáték függőség többnyire vagy teljes mértékben befolyásolja a fiatalok jövőjét. A megkérdezettek mintegy egynegyede nem tudta megítélni a kérdést. Az 1-től 5-ig terjedő Likert-skálán 3,35-ös eredményt kaptam, ami azt jelenti, hogy a szerencsejáték függőség a megkérdezettek megítélése alapján közepesen befolyásolja a fiatalok jövőjét. A kapott eredményeket a 13. sz. ábrán tüntettem fel.

13. ábra: Káros szenvedélyek hatása a fiatalok jövőjére (Likert-skála, 1-től 5-ig)

Forrás: saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján (n = 112 fő)

Lakosság egészségfejlesztésének szerepe az élhetőbb kisváros kialakításában

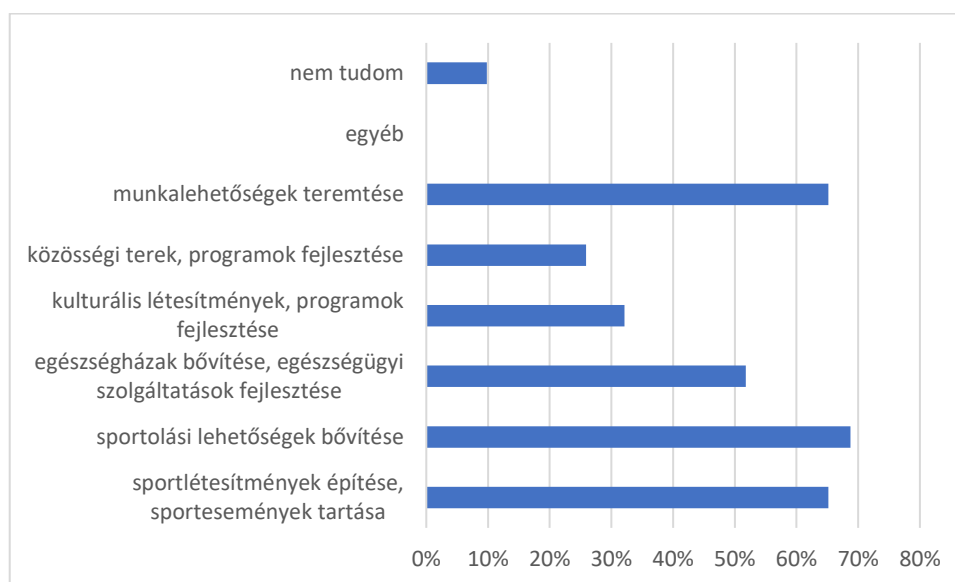
Szintén szükségesnek tartottam vizsgálni, hogy a megkérdezettek véleménye szerint a lakosság egészségfejlesztésével a település hozzájárulhat-e az élhetőbb kisváros kialakításához. A megkérdezettek 46,43%-a gondolta úgy, hogy az egészségfejlesztés teljes mértékben szerepet játszik az élhetőbb kisváros kialakításában. A válaszadók 23,21%-a többnyire, míg 18,75%-a közepesen ért ezzel egyet. A megkérdezettek 5,36%-a szerint az egészségfejlesztés kevésbé járul hozzá az élhetőbb település kialakításához. A megkérdezettek 6,25%-a nem tudta megítélni a kérdést.

Fejlesztések a fiatalok egészségmegőrzésének érdekében

Ugyancsak többszörös válaszadás lehetőségével vizsgáltam, hogy a településen milyen fejlesztéseket, beruházásokat kellene megvalósítani annak érdekében, hogy a városban élő fiatalok egészségét megőrizzük, fejlesszük. A válaszadók 68,75%-a szerint a sportolási lehetőségek bővítésére lenne szükség, ehhez kapcsolódóan 65,18% gondolta úgy,

hogy sportlétesítményeket kellene építeni és sporteseményeket rendezni, tartani. A válaszadók 65,18%-a szerint munkahelyek létesítésére lenne szükség a fiatalok egészségmegőrzése szempontjából, mivel így a jelenleginél kevesebb stressz érné őket. Jelenleg számos stresszfaktor van a fiatalok életében, például munkanélküliség, munkával járó utazás fáradtságai stb. A megkérdezettek 51,79%-a szerint szükség lenne az egészségházak bővítésére, az egészségügyi szolgáltatások fejlesztésére. A válaszadók 32,14%-a volt azon a véleményen, hogy kulturális létesítményeket kellene építeni, a jelenlegi kulturális programokat fejleszteni szükséges. A közösségi terek fejlesztését, bővítését a megkérdezettek 25,89%-a tartotta szükségesnek. A válaszadók 9,82%-a nem tudta megítélni a kérdést. A kapott eredményeket a 14. sz. ábrán tüntettem fel.

14. ábra: Fejlesztések a fiatalok egészségmegőrzésének érdekében (%)

Forrás: saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján (n = 112 fő)

4. Következtetések, javaslatok

A szakirodalmi áttekintés rávilágított arra, hogy Magyarország egyes régióiban, vármegyéiben jelentős problémát jelent a népesség elvándorlása. A kivándorlással érintett települések előbb-utóbb társadalmi és gazdasági problémákkal, kihívásokkal is szembesülnek. Különösen súlyos a helyzet a hátrányos helyzetű településeken. Számos település a népesség öregedésével és az elnéptelenedéssel küzd. Ezek a problémák erőteljesen érintik a dolgozatomban vizsgált Emőd településnek is helyet adó Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyét.

A saját kutatás keretében végzett szekunder elemzés és primer kutatás eredményei alapján megállapítható, hogy Emőd város számos alap szolgáltatást biztosít a lakosai számára, de a középszintű szolgáltatások közül is több fellelhető. A településen több civil szervezet is tevékenykedik azért, hogy „élet” legyen a városban, az emberek hétköznapijaiban. Problémát jelent a település életében, hogy közel tíz év távlatában a népességszám csökkent. A negatív elvándorlási egyenleg jellemzően a 18-59 év közötti korosztályt érinti. Fontos hangsúlyozni, hogy a településen a lakosok jövedelmi helyzete, a kereseti lehetősége sem kedvezett annak, hogy a népességet megtartsa.

Az emödi fiatalok elvándorlásában több tényező is szerepet játszik, így például a szociális infrastruktúra hiányosságai, a szórakozási, sportolási lehetőségek hiánya, a munkalehetőségek hiánya. A gazdasági okok játszásk az egyik legmeghatározóbb szerepet a fiatalok elvándorlásában. A település vezetőinek a fenti problémákat figyelembe véve kell létrehozniuk egy olyan stratégiát, cselekvési programot, melynek eredményeként Emőd képes lesz megtartania népességét.

A szakdolgozat készítése során a hipotézisek vizsgálata kapcsán a következő eredményekre jutottam:

- 1) Feltételezem, hogy Emőd kisváros nem vonzó a fiatalok többsége számára.

A statisztikai adatok elemzésének eredménye azt mutatta, hogy a 2012 – 2021 közötti időszakban valamelyest csökkent Emőd népességszáma. A keresőképés lakosok körében is megfigyelhető volt a népességszám csökkenés, ami 6,84%-os visszaesést jelentett. A kérdőíves felmérés eredményei azt mutatták, hogy a megkérdezettek 47,43%-a szerint a település kevésbé vagy egyáltalán nem vonzó a fiatalok számára. A válaszadók 18,81%-a szerint a fiatalok számára többnyire vagy teljes mértékben vonzó a kisváros. Mind a

statisztikai adatokat, mind a kérdőíves felmérés eredményeit figyelembe véve úgy gondolom, hogy a hipotézis nem igazolódott be, mivel ugyan a fiatalok egy részére valóban nem vonzó a település, azonban nem beszélhetünk tömeges elvándorlásról. Véleményem szerint a kismértékű elvándorlási folyamat középtávon megfordítható, azonban ehhez több fejlesztést, beruházást is meg kell valósítani a településen.

- 2) Feltételezem, hogy az emődi fiatalok elvándorlásában meghatározó szerepet játszik a város infrastrukturális elmaradottsága.

A kérdőíves felmérés alapján az emődi fiatalok jellemzően gazdasági okokból, tényezőkből vándorolnak el a településről. Az egyéb okok, tényezők között a legnagyobb problémát a szociális infrastruktúra elmaradottsága, hiányossága jelenti. Szintén szerepet játszik az emődi fiatalok elvándorlásában a bevásárlóközpontok, szupermarketek hiánya, valamint a szórakozóhelyek, sportlétesítmények hiánya. A hipotézist elvetettem, mivel az emődi fiatalok elvándorlásában leginkább gazdasági okok, tényezők játszanak szerepet.

- 3) Feltételezem, hogy a lakosság egészségfejlesztésével hosszú távon hozzájárulhatunk az élhetőbb kisváros kialakításához.

A kérdőíves felmérés eredményei azt mutatták, hogy a megkérdezettek többsége szerint a lakosság egészségfejlesztése teljes mértékben vagy többnyire hozzájárulhat az élhetőbb kisváros kialakításához. Leginkább sportlétesítmények építésére, a sportolási lehetőségek bővítésére, valamint munkahelyek létesítésére lenne szükség. Ezek hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a helyi lakosok stresszmentesebben élhessenek.

5. Összefoglalás

Szakdolgozatomban Emőd település komplex helyzetfeltáró tanulmányának elkészítésével foglalkoztam. Az elmúlt évtizedben Emőd városát is érintette az elvándorlás, a népesség öregedésének problémája, azonban úgy gondolom, hogy a negatív folyamat lassítható, esetleg megfordítható. Dolgozatom célja volt annak vizsgálata, feltárása, hogy Emőd kisváros vonatkozásában milyen ok-okozati tényezők játszanak befolyásoló szerepet a keresőképes lakosság elvándorlásában. Szintén célja volt a dolgozatnak feltárni, hogy milyen tényezők, programok, fejlesztések járulhatnak hozzá az említett negatív folyamat mérsékléséhez, megállításához, illetve a lakosság életminőségének javításához.

A szakirodalmi áttekintés rávilágított arra, hogy Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye lakossága 20 év alatt 130 ezer lakossal csökkent. A népesség elvándorlása érintette az általam vizsgált Emőd települést is. Számos szakirodalom ráirányítja a figyelmet arra, hogy a vármegye több szempontból sem vonzó a fiatalok számára. Sokan éppen ezért az elvándorlásban látják boldogulásuk kulcsát.

A szekunder kutatás eredményei azt mutatják, hogy közel 10 év távlatában Emőd lakónépessége és állandó lakossága valamelyest csökkent. A kereseti lehetőségek az országos átlagtól 20%-kal elmaradnak a településen. A 180 napnál hosszabb ideje álláskereső aránya pedig nőtt az elmúlt években. Emődön nincsenek olyan vállalkozások, melyek nagyszámú munkavállalónak tudnának biztos megélhetést biztosítani.

A település PEST-elemzése azt mutatja, hogy Emőd számos tekintetben fejlesztésre szorul annak érdekében, hogy a lakosok életkörülményei, életszínvonala javuljon. A csökkenő önkormányzati bevételek, a tőkehiányos vállalkozások, az előregedő népesség, a közmunkások magas száma, az innovációk, fejlesztések hiánya mind-mind olyan probléma, melyek megoldást követelnek.

A primer kutatás eredményei rávilágítottak arra, hogy a településen több infrastrukturális fejlesztés, beruházás megvalósítására van szükség annak érdekében, hogy a fiatalok elvándorlását megállítsák. Ilyen például a sportlétesítmények létesítése, bevásárlóközpont, szupermarket építése, a szociális létesítmények fejlesztése, bővítése, szórakozóhely létesítése, az elérhető egészségügyi szolgáltatások szélesítése. Mindazonáltal feltétlenül szükség lenne egy ipari park létrehozására, cégekkel történő benépesítésére, ezáltal munkahelyek teremtésére a helyi keresőképes lakosok számára.

Felhasznált szakirodalom

Bajmócy P. (2006): A hazai szuburbanizációs folyamatok trendjei 2000 után. In: Csapó T. – Kocsis Z. (szerk.) (2006): Agglomerációk és szuburbanizálódás Magyarországon. Szombathely, Savaria University Press, 112-127. p.

Beke K. (2023): Öt éve nem lépett le ennyi magyar – Megint elindul a tömeges kivándorlás? <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20230409/ot-eve-nem-lepett-le-ennyi-magyar-megint-elindul-a-tomeges-kivandorlas-607468> Letöltés ideje: 2023. június 10.

Beluszky P. – Sikos T. T. (2007): Változó falvaink. A magyarországi falvak típusai a harmadik évezred kezdetén. Tér és Társadalom. 21. évf. 3. sz. 1-29. p.

Bernáth Cs. (szerk.) (2017): EMŐD Településképi arculati kézikönyv 2017. <https://www.emod.hu/?module=news&action=getfile&fid=115425> Letöltés ideje: 2023. augusztus 30.

Bertolini, P. – Montanari, M. – Peragine V. (2008): Szegénység és társadalmi kirekesztettség a vidéki területeken. Községi Akcióprogram a társadalmi kirekesztettség ellen. Európai Község. <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?langId=hu&docId=2082&> Letöltés ideje: 2023. június 8.

Bóta A. – Dobján T. – Gátas J. – Ragadics T. (2012): Hová tartunk? Hová költöz(z)ünk? Migrációs trendek és a vándorlást motiváló tényezők Magyarországon 1995-től napjainkig. Kézirat. https://miau.my-x.hu/miau/178/migracio_ba_dt_gj_rt_pl.doc Letöltés ideje: 2023. június 13.

Cividino, S. – Halbac-Cotoara-Zamfir, R. – Salvati, L. (2020): Revisiting the „City Life Cycle”: Global urbanization and implications for regional development. Sustainability 2020. 12. évf. 3. sz. 1-18. p.

Farkas T. (2000): „SAPARD kistérségek” Tér és Társadalom. 14. évf. 2-3. sz. 209-217. p.

GKI (2018): Nemcsak a kivándorlás, de a belső migráció is jelentős. https://www.gki.hu/wp-content/uploads/2017/06/Bels%C5%91_migr%C3%A1ci%C3%B3-2017.pdf Letöltés ideje: 2023. június 9.

Hegyi-Kéri Á. – Horváth K. (2016): Vándorlási helyzetkép 2016-ban egy Borsod-Abaúj-Zemplén megyei településről. Tér és Társadalom. 31. évf. 4. sz. 214-230.

Hetek.hu (2023): Megdöbbentő előrejelzés: elnéptelenedik a magyar vidék fele. <https://www.hetek.hu/cikkek/belfold/2023aprilis/a-magyar-vidék-fele-elneptelenedhet> Letöltés ideje: 2023. június 12.

Hoffmann M. – Kozák Á. – Veres Z. (2000). Piackutatás. Budapest, Műszaki Könyvkiadó. 398. p.

Horeczki R. (2020): Kisvárosi fejlődési utak. A dél-dunántúli kisvárosok helye és szerepe a térség hosszú távú gazdasági és társadalmi változásaiban. Doktori értekezés. Pécs, Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola. 188. p.

Horváth Gy. (2006): Régiók és települések versenyképessége. Pécs, MTA Regionális Kutatások Központja, 236-293. p.

Hunmix.hu (2023): Borsod-Abaúj-Zemplén megye – Miskolc megyeszékhely, megyei jogú városközponttal – bemutatása. <https://hunmix.hu/megye/borsod-abauj-zemplen.html>
Letöltés ideje: 2023. június 12.

Káposzta J. – Nagy H. – Kollár K. (2010): Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye leghátrányosabb helyzetű kistérségeinek településszerkezeti, foglalkoztatási jellemzői az EU-csatlakozás óta eltelt időszakban. Területi Statisztika. 13. évf. 50. sz. 641-658. p.

Kocsis K. (szerk.) (2011): Magyarország térképekben. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia, Földrajztudományi Kutatóintézet.

Kőszegi I. R. (szerk.) (2018): Vidékfejlesztés jegyzet. Neumann János Egyetem, 141. p.

Kristóf A. (2014): A miskolci agglomeráció kisvárosai. Településföldrajzi Tanulmányok. 3. évf. 1. sz. 81-96. p.

Kristóf A. (2012): Onga szociálgeográfiai vizsgálata. Nyíregyháza, Nyíregyházi Főiskola.

Magda S. – Bujdosó Z. – Szűcs Cs. – Holló E. (2021): Merre tovább magyar vidék, magyar falu? Gazdálkodás. 65. évf. 6. sz. 492-516. p.

Major Zs. (2021): Rendezvényekkel a vidék egészségéért és élhetőségéért. Economica. 12. Új évf. 1-2. sz. 11-19. p.

Nak.hu (2023): A vidékfejlesztés helye és szerepe a fejlesztéspolitikában. <https://www.nak.hu/tajekoztatasi-szolgalatas/kozos-agrarpolitika/105536-a-vidékfejlesztés-helye-es-szerepe-a-fejlesztéspolitikában> Letöltés ideje: 2023. június 10.

Novák N. – Kőmíves P. M. – Harangi-Rákos M. – Pető K. (2020): The role of rural areas in the preservation of health. International Review of Applied Sciences and Engineering 11. évf. 2. sz. 157-166. p.

Oláh J. (2003): A nagykállói statisztikai körzet településeinek fejlődési lehetőségei a vidékfejlesztés keretében. Doktori (PhD) értekezés. Debrecen, Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar Munkatudományi Intézet Multidiszciplináris Társadalomtudományok Doktori Iskola. 178. p.

Pál Á. (2001): Településalkotó szférák vizsgálata a Dél-Alföld országhatár mentén fekvő kisvárosaiban a határ két oldalán. Szeged, Földrajzi Konferencia.

Poór J. (szerk.) (2017): Menedzsment-tanácsadási kézikönyv. Budapest, Akadémiai Kiadó. 863. p.

Portfolio.hu (2021): Bajban a magyar vidék – A lassú kihalás fenyegeti a települések egyötödét. <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20210812/bajban-a-magyar-vidék-a-lassu-kihalas-fenyegeti-a-telepulesek-egyotodet-496240> Letöltés ideje: 2023. június 10.

Rekettye G. – Törőcsik M. – Hetesi E. (2016): Bevezetés a marketingbe. Budapest, Akadémiai Kiadó. 396. p.

Steinführer, A. – Vaishar, A. – Zapletová, J. (2016): The small town in rural areas as an underresearched type of settlement. Editors' introduction to the special issue. European Countryside. 4. sz. 322-332. p.

Teir.hu (2023): Emőd. HEP. <https://www.oeny.hu/oeny/teir/#!/tablo/HEP/ksh/4:467> Letöltés ideje: 2023. augusztus 30.

Terport.hu (s.a.): A települések osztályozási szempontjai. <http://www.terport.hu/telepulesek/telepulestipusok.html> Letöltés ideje: 2023. június 10.

Vincze M. (2005): Románia vidékpolitikája felül- és alulnézetből. Pécs, Pécsi Tudományegyetem Közgazdaság-tudományi Kara Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola Habilitációs előadások. 63. p.

Felhasznált adatbázisok

KSH (2022a): Állandó belföldi vándorlás vármegye és régió szerint. https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0046.html Letöltés ideje: 2023. június 10.

KSH (2018): A belföldi vándorlás aktuális trendjei, 2012-2017. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/belfvand17.pdf> Letöltés ideje: 2023. június 5.

KSH (2023a): A belföldi vándorlás összefoglaló adatai. https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0022.html Letöltés ideje: 2023. június 8.

KSH (2022b): Helységnévtár. Emőd. https://www.ksh.hu/apps/hntr.telepules?p_lang=HU&p_id=04677 Letöltés ideje: 2023. augusztus 30.

KSH (2023b): A kivándorló magyar állampolgárok célországok és nemek szerint.
https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0031.html Letöltés ideje: 2023. június 10.

KSH (2023c): A lakónépesség nem, vármegye és régió szerint, január 1.
https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0034.html Letöltés ideje: 2023. június 8.

KSH (2012): A népesség számának alakulása, népsűrűség, népszaporodás.
https://www.ksh.hu/nepszamlalas/tablak_teruleti_05 Letöltés ideje: 2023. június 14.

Melléklet

1. sz. melléklet: Kérdőíves felmérés kérdőíve

Kedves Válaszadó!

A Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Szent István Campusának, Vidékfejlesztési Agrármérnöki Szak végzős hallgatójaként kérem együttműködését a kérdőív kitöltésében, ezzel is támogatva a szakdolgozatom eredményes elkészítését. Szakdolgozatomban Emőd komplex helyzetfeltáró elemzésére vállalkozom. A kérdőíves felméréssel elsősorban arra keresem a választ, hogy az emödi lakosok mitől tartanak vonzónak a települést, milyen fejlesztések megvalósításával tartanak meg a település népességét, állítanak meg az elvándorlást. A kérdőív kitöltése csupán pár percet vesz igénybe

és anonim módon kerül kitöltésre, feldolgozásra. Kérem, hogy a kérdőívet kizárólag enyingi lakosok töltsék ki!

Segítségét előre is köszönöm!

Szabó Patrik

k.1. Mi az Ön neme?

1) férfi

2) nő

k.2. Mi az Ön életkora?

1) 20 év alatti

2) 20 – 30 év közötti

3) 31 – 40 év közötti

4) 41 – 50 év közötti

5) 51 – 60 év közötti

6) 61 – 70 év közötti

7) 70 évnél idősebb

k.3. Mi az Ön iskolai végzettsége?

1) nincs iskolai végzettsége

2) általános iskola

3) szakmunkásképző iskola

4) gimnázium, szakközépiskola, technikum

5) felsőfokú szakképzés

6) főiskola (BA/BSc)

7) egyetem (MA/MSc)

8) PHD/DLA

k.4. Az alábbi foglalkoztatottsági kategóriák közül melyik jellemző Önre?

- 1) munkanélküli
- 2) háztartásbeli
- 3) tanuló
- 4) nyugdíjas
- 5) alkalmazott – vezető
- 6) alkalmazott – fizikai munkás
- 7) alkalmazott – szellemi munkás
- 8) vállalkozó
- 9) egyéb

k.5. Véleménye szerint milyen gazdasági tényezők, okok játszanak szerepet a fiatalok Emődről történő elvándorlásában? (A válaszadás során többféle válaszlehetőség is megjelölhető!)

- 1) munkalehetőség hiánya a településen
- 2) alacsony kereseti lehetőségek
- 3) magas ingatlanárak
- 4) alacsony életszínvonal
- 5) önkormányzati (szociális) lakások hiánya
- 6) előrejutási (karrierépítési) lehetőségek hiánya
- 7) magasak a megélhetési költségek a településen
- 8) a munkavállalás csak ingázással megoldható
- 9) menekülés a szegénységből, mélyszegénységből
- 10) egyéb

k.6. Véleménye szerint milyen egyéb okok játszanak szerepet a fiatalok Emődről történő elvándorlásában? (A válaszadás során többféle válaszlehetőség is megjelölhető!)

- 1) szórakozási lehetőségek hiánya
- 2) tanulási, képzési lehetőségek hiánya
- 3) sportolási lehetőségek hiánya
- 4) kulturális lehetőségek hiánya
- 5) nem túl széles körű egészségügyi szolgáltatások
- 6) sportesemények hiánya
- 7) szociális infrastruktúra elmaradottsága
- 8) bevásárlóközpontok, szupermarketek hiánya
- 9) egyéb

k.7. Értékelje, hogy az egyes tényezők mennyire játszanak szerepet a fiatalok Emódról történő elvándorlásában! 1 = egyáltalán nem, 5 = teljes mértékben.

gazdasági okok (pl. alacsony jövedelem, munkahelyek hiánya)	1	2	3	4	5
kulturális okok (pl. mozi hiánya, saját színtársulat hiánya)	1	2	3	4	5
társadalmi okok (pl. romák, hajléktalanok)	1	2	3	4	5
egészségügyi okok (pl. alacsony egészségügyi infrastruktúra)	1	2	3	4	5
oktatás (pl. felsőfokú intézmény hiánya)	1	2	3	4	5

k.8. Véleménye szerint Emőd, mint lakóhely mennyire vonzó a fiatalok számára?

- 1) teljes mértékben
- 2) többnyire
- 3) közepesen
- 4) kevésbé
- 5) egyáltalán nem

k.9. Véleménye szerint milyen fejlesztéseket lenne szükséges megvalósítani, hogy a településen élők életszínvonalát javítsák, ezáltal a fiatalok számára vonzóvá tegyék a várost? (A válaszadás során többféle válaszlehetőség is megjelölhető!)

- 1) szociális bérlakások építése
- 2) sportlétesítmények építése

- 3) szórakozóhely létesítése
- 4) kulturális létesítmények építése (pl. mozi, színház)
- 5) bevásárlóközpontok, szupermarketek építése
- 6) ipari park létesítése
- 7) egészségházak építése
- 8) oktatási intézmények építése
- 9) óvodák, bölcsődék építése
- 10) közterek fejlesztése
- 11) turisztikai attrakciók létesítése
- 12) egyéb

k.10. Véleménye szerint milyen szolgáltatásokkal kellene bővíteni a településen elérhető jelenlegi szolgáltatásokat a fiatalok megtartása érdekében? (A válaszadás során többféle válaszlehetőség is megjelölhető!)

- 1) munkavállalási tanácsadás
- 2) életvezetési tanácsadás
- 3) kulturális szolgáltatások
- 4) sportolási, egészségmegőrző szolgáltatások
- 5) szépzésművészeti szolgáltatások
- 6) oktatási szolgáltatások
- 7) vásárlási lehetőségek bővítése
- 8) szórakozási lehetőségek bővítése
- 9) egyéb

k.11. Véleménye szerint a településen élő fiatalok jövője szempontjából mekkora problémát okoznak a következő káros szenvedélyek? (1 = egyáltalán nem okoznak problémát, 5 = nagyon nagy problémát okoznak, 6 = nem tudom)

dohányzás	1	2	3	4	5	6
alkoholfogyasztás	1	2	3	4	5	6
kábítószerfogyasztás	1	2	3	4	5	6
szerencsejáték függőség	1	2	3	4	5	6

**k.12. Véleménye szerint a lakosság egészségfejlesztésével a település hozzájárulhat az
élhetőbb kisváros kialakításához?**

- 1) igen, teljes mértékben
- 2) többnyire igen
- 3) közepes mértékben
- 4) kevésbé
- 5) egyáltalán nem
- 6) nem tudom

**k.13. Milyen fejlesztésekre lenne szükség a városban a fiatalok egészségének megőrzése
szempontjából? (A választadás során többféle válaszlehetőség megjelölhető!)**

- 1) sportlétesítmények építése, sportesemények tartása
- 2) sportolási lehetőségek bővítése
- 3) egészségházak bővítése, egészségügyi szolgáltatások fejlesztése
- 4) kulturális létesítmények, programok fejlesztése
- 5) közösségi terek, programok fejlesztése
- 6) munkalehetőségek teremtése
- 7) egyéb
- 8) nem tudom

2. sz. melléklet: Kérdőív kiértékelése

k.1.	Mi az Ön neme?	fő	%
1)	férfi	39	34,82%
2)	nő	73	65,18%
	összesen:	112	100,00%
k.2.	Mi az Ön életkora?	fő	%
1)	20 év alatti	7	6,25%
2)	20 - 30 év közötti	21	18,75%
3)	31 - 40 év közötti	37	33,04%
4)	41 - 50 év közötti	23	20,54%
5)	51 - 60 év közötti	16	14,29%
6)	61 - 70 év közötti	8	7,14%
7)	70 évnél idősebb	0	0,00%
	összesen:	112	100,00%
k.3.	Mi az Ön iskolai végzettsége?	fő	%
1)	nincs iskolai végzettsége	1	0,89%
2)	általános iskola	4	3,57%
3)	szakmunkásképző iskola	36	32,14%
4)	gimnázium, szakközépiskola, technikum	55	49,11%
5)	felsőfokú szakképzés	4	3,57%
6)	főiskola (BA, BSc)	7	6,25%
7)	egyetem (MA, MSc)	5	4,46%
8)	PHD/DLA	0	0,00%
	összesen:	112	100,00%
k.4.	Az alábbi foglalkoztatottsági kategóriák közül melyik jellemző Önre?	fő	%
1)	munkanélküli	3	2,68%
2)	háztartásbeli	7	6,25%
3)	tanuló	17	15,18%
4)	nyugdíjas	5	4,46%
5)	alkalmazott - vezető	4	3,57%
6)	alkalmazott - fizikai munkás	47	41,96%
7)	alkalmazott - szellemi munkás	16	14,29%
8)	vállalkozó	13	11,61%
9)	egyéb	0	0,00%
	összesen:	112	100,00%

k.5.	Véleménye szerint milyen gazdasági tényezők, okok játszanak szerepet a fiatalok Emődről történő elvándorlásában?	fő	%
1)	munkalehetőség hiánya a településen	64	57,14%
2)	alacsony kereseti lehetőségek	89	79,46%
3)	magas ingatlanárak	7	6,25%
4)	alacsony életszínvonal	37	33,04%
5)	önkormányzati (szociális) lakások hiánya	18	16,07%
6)	előrejutási (karrierépítési) lehetőségek hiánya	32	28,57%
7)	magasak a megélhetési költségek a településen	49	43,75%
8)	a munkavállalás csak ingázással megoldható	77	68,75%
9)	menekülés a szegénységből, mélyszegénységből	43	38,39%
10)	egyéb	0	0,00%
	összesen:	416	
k.6.	Véleménye szerint milyen egyéb okok játszanak szerepet a fiatalok Emődről történő elvándorlásában?	fő	%
1)	szórakozási lehetőségek hiánya	52	46,43%
2)	tanulási, képzési lehetőségek hiánya	18	16,07%
3)	sportolási lehetőségek hiánya	46	41,07%
4)	kulturális lehetőségek hiánya	25	22,32%
5)	nem túl széles körű egészségügyi szolgáltatások	49	43,75%
6)	sportesemények hiánya	16	14,29%
7)	szociális infrastruktúra elmaradottsága	63	56,25%
8)	bevásárlóközpontok, szupermarketek hiánya	48	42,86%
9)	egyéb	0	0,00%
	összesen:	317	
k.7.	Értékelje, hogy az egyes tényezők mennyire játszanak szerepet a fiatalok Emődről történő elvándorlásában!	fő	%
k.7.1.	gazdasági okok	fő	%
1)	egyáltalán nem	0	0,00%
2)	kevésbé	2	1,79%
3)	közepesen	29	25,89%
4)	többnyire	31	27,68%
5)	teljes mértékben	60	53,57%
	összesen:	112	100,00%
	átlag: 4,59		
k.7.2.	kulturális okok	fő	%
1)	egyáltalán nem	27	24,11%
2)	kevésbé	22	19,64%
3)	közepesen	18	16,07%
4)	többnyire	31	27,68%
5)	teljes mértékben	14	12,50%
	összesen:	112	100,00%
	átlag: 2,84		

k.7.3.	társadalmi okok	fő	%
1)	egáltalán nem	17	15,18%
2)	kevésbé	13	11,61%
3)	közepesen	45	40,18%
4)	többnyire	20	17,86%
5)	teljes mértékben	17	15,18%
	összesen:	112	100,00%
	átlag: 3,06		
k.7.4.	egészségügyi okok	fő	%
1)	egáltalán nem	13	11,61%
2)	kevésbé	21	18,75%
3)	közepesen	26	23,21%
4)	többnyire	34	30,36%
5)	teljes mértékben	18	16,07%
	összesen:	112	100,00%
	átlag: 3,20		
k.7.5.	oktatás	fő	%
1)	egáltalán nem	28	25,00%
2)	kevésbé	30	26,79%
3)	közepesen	27	24,11%
4)	többnyire	15	13,39%
5)	teljes mértékben	12	10,71%
	összesen:	112	100,00%
	átlag: 2,58		
k.8.	Véleménye szerint Emőd, mint lakóhely mennyire vonzó a fiatalok számára?	fő	%
1)	teljes mértékben	12	10,71%
2)	többnyire	9	8,04%
3)	közepesen	38	33,93%
4)	kevésbé	26	23,21%
5)	egáltalán nem	27	24,11%
	összesen:	112	100,00%
k.9.	Véleménye szerint milyen fejlesztéseket lenne szükséges megvalósítani, hogy a településen élők életszínvonalát javítsák, ezáltal a fiatalok számára vonzóvá tegyék a várost?	fő	%
1)	szociális bérlakások építése	13	11,61%
2)	sportlétesítmények építése	41	36,61%
3)	szórakozóhely létesítése	57	50,89%
4)	kulturális létesítmények építése	25	22,32%
5)	bevásárlóközpontok, supermarketek építése	67	59,82%
6)	ipari park létesítése	35	31,25%
7)	egészségházak építése	42	37,50%
8)	oktatási intézmények építése	16	14,29%
9)	óvodák, bölcsődék építése	26	23,21%
10)	közterek fejlesztése	41	36,61%
11)	turisztikai attrakciók létesítése	15	13,39%
12)	egyéb	0	0,00%
	összesen:	378	

k.10.	Véleménye szerint milyen szolgáltatásokkal kellene bővíteni a településen elérhető jelenlegi szolgáltatásokat a fiatalok megtartása érdekében?	fő	%
1)	munkavállalási tanácsadás	62	55,36%
2)	életvezetési tanácsadás	37	33,04%
3)	kulturális szolgáltatások	26	23,21%
4)	sportolási, egészségmegőrzési szolgáltatások	43	38,39%
5)	szépészeti szolgáltatások	59	52,68%
6)	oktatási szolgáltatások	23	20,54%
7)	vásárlási lehetőségek bővítése	78	69,64%
8)	szórakozási lehetőségek bővítése	64	57,14%
9)	egyéb	0	0,00%
	összesen:	392	
k.11.	Véleménye szerint a településen élő fiatalok jövője szempontjából mekkora problémát okoznak a következő káros szenvedélyek?	fő	%
k.11.1.	dohányzás	fő	%
1)	egáltalán nem okoz problémát	41	36,61%
2)	kevésbé okoz problémát	30	26,79%
3)	közepesen okoz problémát	19	16,96%
4)	többnyire problémát okoz	10	8,93%
5)	nagyon nagy problémát okoz	7	6,25%
6)	nem tudom	5	4,46%
	összesen:	112	100,00%
	átlag: 2,17		
k.11.2.	alkoholfogyasztás	fő	%
1)	egáltalán nem okoz problémát	28	25,00%
2)	kevésbé okoz problémát	7	6,25%
3)	közepesen okoz problémát	14	12,50%
4)	többnyire problémát okoz	27	24,11%
5)	nagyon nagy problémát okoz	24	21,43%
6)	nem tudom	12	10,71%
	összesen:	112	100,00%
	átlag: 3,12		
k.11.3.	drogfogyasztás	fő	%
1)	egáltalán nem okoznak problémát	4	3,57%
2)	kevésbé okoznak problémát	13	11,61%
3)	közepesen okoznak problémát	37	33,04%
4)	többnyire problémát okoznak	26	23,21%
5)	nagyon nagy problémát okoznak	27	24,11%
6)	nem tudom	5	4,46%
	összesen:	112	100,00%
	átlag: 3,55		

k.11.4.	szerencsejáték függőség	fő	%
1)	egyáltalán nem okoznak problémát	1	0,89%
2)	kevésbé okoznak problémát	19	16,96%
3)	közepesen okoznak problémát	32	28,57%
4)	többnyire problémát okoznak	15	13,39%
5)	nagyon nagy problémát okoznak	18	16,07%
6)	nem tudom	27	24,11%
	összesen:	112	100,00%
	átlag: 3,35		
k.12.	Véleménye szerint a lakosság egészségfejlesztésével a település hozzájárulhat az élhetőbb kisváros kialakításához?	fő	%
1)	igen, teljes mértékben	52	46,43%
2)	többnyire igen	26	23,21%
3)	közepes mértékben	21	18,75%
4)	kevésbé	6	5,36%
5)	egyáltalán nem	0	0,00%
6)	nem tudom	7	6,25%
	összesen:	112	100,00%
k.13.	Milyen fejlesztésekre lenne szükség a városban a fiatalok egészségének megőrzése szempontjából?	fő	%
1)	sportlétesítmények építése, sportesemények tartása	73	65,18%
2)	sportolási lehetőségek bővítése	77	68,75%
3)	egészségházak bővítése, egészségügyi szolgáltatások fejlesztése	58	51,79%
4)	kulturális létesítmények, programok fejlesztése	36	32,14%
5)	közösségi terek, programok fejlesztése	29	25,89%
6)	munkalehetőségek teremtése	73	65,18%
7)	egyéb	0	0,00%
8)	nem tudom	11	9,82%
	összesen:	357	

NYILATKOZAT

SZABÓ PATRIK (név) (hallgató Neptun azonosítója: OQ7HHQ)
konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő
védésre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*2}

Kelt: 2024 év 11 hó 4 nap

belső konzulens

¹ A megfelelő aláhúzendó.

² A megfelelő aláhúzendó.

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve:

SZABÓ PATRIK

A Hallgató Neptun kódja:

0Q7MHQ

A dolgozat címe:

EMŐD KOMPLEX HELYZETFELTÁRÓ
TANULMÁNYA

A megjelenés éve:

2024

A konzulens intézetének neve:

VIDÉKFEJLESZTÉS ÉS FENNTARTHATÓ GAZDASÁG

A konzulens tanszékének a neve:

VIDÉK-ÉS TERÜLETFEJLESZTÉSI
TANSZÉK

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemitulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumába. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumában.

Kelt: 2024 év 11 hó 4 nap

Szabó Patrik

Hallgató aláírása